

LAUREA

AMMATTIKORKEAKOULU

Yhdessä enemmän

Tervetuloa harjoitteluun!

- Perehdytyskirje opiskelijoille Espoon kouluterveydenhuoltoon

Emma Riihimäki

2018 Laurea

Laurea-ammattikorkeakoulu

**Tervetuloa harjoitteluun!
- Perehdytyskirje opiskelijoille
Espoon kouluterveydenhuoltoon**

Emma Riihimäki
Hoitotyön koulutusohjelma
Opinnäytetyö
Kesäkuu 2018

Emma Riihimäki

Tervetuloa harjoitteluun! - Perehdytyskirje opiskelijoille Espoon kouluterveydenhuoltoon

Vuosi	2018	Sivumäärä	55
-------	------	-----------	----

Opinnäytetyön tarkoitus oli kehittää nykyistä käytössä olevaa Espoon kaupungin kouluterveydenhuollon perehdytyskirjettä. Opinnäytetyön tavoitteena oli laatia uusi ja tarpeen mukainen perehdytyskirje, joka toimisi perehdytysmateriaalina harjoitteluun tulevalle terveydenhoitajaopiskelijalle. Tavoitteena oli kehittää opiskelijaohjauksen laatua sekä tukea ja lisätä terveydenhoitajaopiskelijoiden omaa oppimista. Perehdytyskirje toimii myös ohjasta ja perehdytystä tukevana apuvälineenä. Lisäksi se toivottaa opiskelijan erittäin tervetulleeksi harjoitteluun.

Opinnäytetyön tuotos on 14-sivuinen perehdytyskirje harjoitteluun tuleville opiskelijoille. Perehdytyskirje sisältää tietoa harjoittelun käytännön asioista sekä teoreettista tietoa kouluterveydenhuollosta. Ensimmäinen osa kertoo harjoittelun käytännön asioista kuten ohjaajista, koulusta, ruokailusta ja työvaatetuksesta. Toinen osa on teoreettinen paketti kouluterveydenhuoltoon, jossa aiheina ovat kouluterveydenhuollon tarkoitus ja tehtävät, terveystarkastukset, terveysneuvonta sekä oppilaan ohjaaminen jatkotutkimuksiin ja -hoitoon. Perehdytyskirjeen sisältöön vaikuttivat terveydenhoitajaopiskelijat. He vastasivat heille tehtyyn kyselyyn, jossa kysyttiin tarpeellisia ja hyödyllisiä tietoja kouluterveydenhuollosta ennen harjoittelun alkamista.

Kyselyyn osallistuneet terveydenhoitajaopiskelijat arvioivat työn tuotosta. Lisäksi opinnäytetyöntekijä sekä työelämäedustajat arvioivat koko opinnäytetyöprosessia ja työn tuotosta. Perehdytyskirjeen arvioitiin saavuttaneen sille asetetut tavoitteet. Opinnäytetyön jatkotutkimusaiheena voisi selvittää perehdytyskirjeen hyödyllisyyttä ja toimivuutta käytännössä. Lisäksi jatkokehittämisaiheena voisi olla perehdytyskirjeen laajentaminen opiskeluterveydenhuoltoon.

Asiasanat: kouluterveydenhuolto, hoitotyön opiskelija, perehdytys, perehdytyskirje, ammattitaitoa edistävä harjoittelu

Emma Riihimäki

Welcome to the internship! - A student induction letter for nursing students in Espoo school health care services

Year	2018	Pages	55
------	------	-------	----

The purpose of this Bachelors thesis was to develop the present student induction letter for school health care services in Espoo. The aim of this thesis was to develop a new and appropriate induction letter that would serve as an orientation material for public health nursing students who are starting their internship. The goal of this thesis was to improve the quality of student induction and to support and increase the public health nursing student's knowledge. The induction letter also serves as a tool in tutoring and induction. It also welcomes the public health nursing students to the internship.

The output of the Bachelors thesis was a 14-page induction letter for public health nursing students who are starting their internship. The induction letter contains information about the practical aspects of internship and theoretical knowledge of school health care services. The first part discusses practical training, such as tutors, schools, dining and nursing uniforms in the internship. The second part is a theoretical information package of the school health care services. It focuses on the purpose and tasks of the school health care services, health assessment, health counseling and guidance for further examination and care. The content of the induction letter was influenced by public health nursing students. They responded to a questionnaire inquiry that discussed important and useful information about school health care services before the public health nursing students start their internship.

Public health nursing students who participated in the inquiry evaluated the final induction letter. Furthermore, the author of the thesis and advocates of Espoo school health care services evaluated the whole thesis process and its output. The induction letter was estimated to accomplish the goals which were set for it. As development proposals for future studies are finding out the usefulness and functionality of the induction letter in practice. In addition, further studies could discuss the dissemination of the induction letter for the university or university of applied sciences student health care services.

Keywords: school health care services, nursing student, student induction, induction letter, internship

Sisällys

1	Johdanto	6
2	Hoitotyön ammattikorkeakoulututkinto, terveydenhoitaja AMK.....	7
2.1	Terveydenhoitajakoulutus.....	7
2.2	Hoitotyön ammattitaitoa edistävä harjoittelu.....	8
3	Hoitotyönopiskelijan ohjaus ammattitaitoa edistävässä harjoittelussa	9
3.1	Perehdytys	11
3.2	Perehdytyskirje.....	12
4	Kouluterveydenhuolto	13
4.1	Kouluterveydenhuollon tarkoitus ja tehtävät	14
4.1.1	Määräaikainen terveystarkastus	16
4.1.2	Laaja terveystarkastus	17
4.1.3	Terveysneuvonta	19
4.1.4	Oppilaan ohjaaminen jatkotutkimuksiin ja - hoitoon.....	20
4.2	Espoon kaupungin kouluterveydenhuolto	21
5	Opinnäytetyön tarkoitus ja tavoite	22
6	Opinnäytetyön toteutus	22
6.1	Tutkimusmenetelmä.....	24
6.2	Kyselyn tulokset.....	24
6.3	Perehdytyskirjeen sisällön kuvaus	26
6.4	Eettisyys ja luotettavuus	27
6.5	Arviointi	28
6.5.1	Työelämän edustajien arviointi	29
6.5.2	Terveydenhoitajaopiskelijoiden arviointi.....	29
7	Pohdinta.....	30
	Lähteet	32
	Liitteet.....	37

1 Johdanto

Suomalainen kouluterveydenhuolto on kansainvälisten vertailujen mukaan korkeatasoinen (Rimpelä ym. 2007). Kouluterveydenhuolto jatkaa saumattomasti neuvolassa aloitettua terveyden edistämistyötä (Haarala ym. 2015, 288). Sen tavoitteena on turvata jokaiselle lapselle mahdollisimman terve kasvu ja kehitys ja täten luoda hyvä perusta terveelle aikuisuudelle (Terho ym. 2002, 11-12). Kouluterveydenhuolto kuuluu jokaiselle peruskoululaiselle ja hänen perheelleen. Se on maksuton perusterveydenhuollon palvelu, jota on saatavilla kouluilta tai sen läheisyydestä koulupäivien aikana. (Kouluterveydenhoito 2017.) Jotta kouluterveydenhuolto toimisi onnistuneesti, on perusehtona määrällisesti riittävä ja ammattitaitoinen henkilöstö (Henkilöstömitoitukset 2013). Kouluterveydenhoitaja yhdessä koululääkärin kanssa toimii ensisijaisena oppilaiden terveyden edistämisen ja heidän sairauksien hoitamisen erikoistuneina asiantuntijoina (Kouluterveydenhuolto 2002, 31).

Vahva ammatillinen koulutus on terveydenhoitajan ammatillisen osaamisen perusta (Haarala ym. 2015, 19, 22.) Ammattitaitoa edistävä harjoittelu (jatkossa käytetään sanaa harjoittelu) on iso osa terveydenhoitajan tutkintoa. Ammatin harjoittaminen aidossa työympäristössä ja työtilanteissa on keskeinen osa ammattitaidon oppimista, kehittämistä ja varmistamista. (Työharjoittelu 2018.) Jokaiselle opiskelijalle tulee harjoittelun ajalle nimetä henkilökohtainen ohjaaja/ohjaajat, kenen/joiden vastuulla opiskelijan ohjaus on (Surakka 2009, 56). Ohjaus ja erityisesti säännöllinen ohjaus edistää opiskelijan oppimista monella tavalla. Ohjauksen avulla opiskelija pystyy tiedostamaan oman toiminnan oikeellisuutta sekä vahvistamaan itseluottamusta, rohkeutta ja uskoa omaan osaamiseen. (Romppanen 2011.) Yhtenä opiskelijaohjauksen laatuvaatimuksena on, että opiskelijan perehdytys luo turvalliset ja hyvät mahdollisuudet harjoittelulle sekä tukee opiskelijaa pääsemään mukaan työyhteisöön ja sen toimintaan (Haapa ym. 2017).

Perehdytys voi alkaa jo ennen opiskelijan saapumista harjoitteluyksikköön esimerkiksi tervetuloa-, tai perehdytyskirjeen muodossa (Haapa ym. 2017). Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli kehittää nykyistä käytössä olevaa Espoon kaupungin kouluterveydenhuollon perehdytyskirjettä. Opinnäytetyön tavoitteena oli laatia uusi ja tarpeen mukainen perehdytyskirje, joka toimisi materiaalina harjoitteluun tulevalle terveydenhoitajaopiskelijalle. Perehdytyskirje on tarkoitus lähettää harjoitteluun tuleville opiskelijoille ennen harjoittelun alkamista. Kouluterveydenhuolto on aiheeltaan laaja, joten aiheeseen perehtyminen ennen harjoittelun alkua auttaa opiskelijaa saamaan enemmän irti harjoittelu jaksolta. Perehdytyskirjeen tavoitteena on kehittää opiskelijaohjauksen laatua sekä tukea ja lisätä terveydenhoitajaopiskelijoiden omaa oppimista. Se toimii myös ohjausta ja perehdytystä tukevana apuvälineenä. Lisäksi se toivottaa opiskelijan tervetulleeksi harjoitteluun. Perehdytyskirjeen sisältöön vaikuttivat terveydenhoitajaopiskelijat. He vastasivat heille tehtyyn kyselyyn, jossa kysyttiin tarpeellisia ja hyödyllisiä tietoja tietää kouluterveydenhuollosta ennen harjoittelun alkamista.

2 Hoitotyön ammattikorkeakoulututkinto, terveydenhoitaja AMK

Terveydenhuoltoalan työ on asiakas/potilaslähtöistä palvelutyötä, jonka keskeisiä periaatteita ovat elämän, ihmisarvon ja ihmisoikeuksien kunnioittaminen sekä itsemääräämisoikeus, oikeudenmukaisuus ja tasa-arvo (Surakka 2009, 80). Terveydenhoitajan tulee osata toteuttaa eri-ikäisen väestön terveyttä edistävää, ylläpitävää ja sairauksia ennaltaehkäisevää työtä yhdessä asiakkaiden/potilaiden kanssa (Terveydenhoitaja (AMK) 2017). Työ edellyttää kykyä ja rohkeutta puuttua asiakkaan elämänsä tilanteeseen sekä vahvistaa hänen voimavaroja, itsehoitoa ja kykyä elää terveellisesti (Haarala ym. 2015, 20). Terveydenhoitajalla tulee olla vahvat kliinisen työn perustiedot ja -taidot, hyvät vuorovaikutus- ja yhteistyötaidot sekä osaamisen olla näyttöön perustuvaa (Terveydenhoitaja (AMK) 2017). Terveydenhoitajan tulee osata teoreettisen tiedon hallintaa, käyttämistä ja soveltamista laaja-alaisesti käytännön hoitotyössä. Lisäksi terveydenhoitajalla tulee olla lääketieteellistä osaamista sekä kykyä ratkaista ongelmia. Terveydenhoitajalta odotetaan kykyä hallita erilaisia auttamismenetelmiä ja tehdä nopeita päätöksiä muuttuvissa tilanteissa sekä pitkänajan suunnitelmallisuutta vaativissa tilanteissa. Hänen tulee osata kädentaitoja sekä noudattaa hoitotyön periaatteita. Lisäksi terveydenhoitajan tulee osata etsiä ja käyttää teoreettisesti tutkittua tietoa kriittisesti ja mielekkäästi käytännön hoitotyössä. Työyhteisöt odottavat terveydenhoitajalta kykyä itsenäiseen työskentelyyn. (Surakka 2009, 81.)

Ammatillinen pätevyys tarkoittaa kykyä hallita ammatin toiminnallisia kokonaisuuksia. Se muodostuu ammattitaidosta, yksilöllisestä pätevyydestä, työelämän laatuvaatimuksista ja asiantuntijuuteen kehittymisestä. Terveydenhoitajan osaaminen kasvaa ammatillisen kasvun myötä. Ammatillinen kasvu on jatkuva oppimisprosessi, joka kestää koko työuran ajan. Tällöin terveydenhoitaja hankkii koulutuksensa lisäksi tietoja, taitoja ja kykyjä, joita hän tarvitsee kehittyäkseen. (Surakka 2009, 81.) Hoitoala tarvitsee työntekijöitä, joilla on taito ja halu oppia ja kehittyä (Haarala ym. 2015, 20).

Terveydenhoitajan työpaikkoina voivat olla muun muassa äitiys- ja lastenneuvola, koulu- ja opiskeluterveydenhuolto, terveysaseman vastaanotto, työterveyshuolto sekä kotihoito. Muita mahdollisia työpaikkoja voi olla päihde- ja mielenterveystyössä, koulutus- ja projektitehtävissä sekä sairaanhoitajan työtehtävissä julkisissa tai yksityisissä sairaanhoidon yksiköissä tai järjestöissä. (Terveydenhoitaja (AMK) 2017.)

2.1 Terveydenhoitajakoulutus

Terveydenhoitajan tutkinto on kaksoistutkinto, jolloin valmistuva terveydenhoitaja saa todistuksen terveydenhoitajan (AMK) sekä sairaanhoitajan (AMK) tutkinnoista (Haarala ym. 2015, 19, 22). Tutkinto-ohjelman tavoitteena on kouluttaa opiskelijoista terveydenhoitotyön asiantuntijoita. Terveydenhoitajakoulutuksen tutkintoaika on neljä vuotta ja tutkinnon laajuus on 240 opintopistettä (op). Opinnot koostuvat teoriaopinnoista ja käytännön harjoitteluista sekä

osittain projektityöskentelystä projekteissa ja hankkeissa. Opinnot rakentuvat opintokokonaisuuksista, jotka perustuvat terveydenhoitajatyön, terveyden edistämisen, kansanterveystyön ja hoitotyön ydinosaamiseen. Koulutuksen ensimmäiset vuodet painottuvat hoitotyön opintoihin. Myöhemmin terveydenhoitotyön ammattiopinnoissa hoitotyön osaamista laajennetaan ja syvennetään terveydenhoitotyöhön. Opinnot jakaantuvat perusopintoihin (25 op), ammattiopintoihin (80 op), monialaisiin valinnaisiin opintoihin (15 op), ammatilliseen käytännön harjoitteluun (100 op) sekä opinnäytetyöhön (15 op). (Terveydenhoitaja (AMK) 2017.)

Heikkilän (2015) tutkimuksen mukaan terveydenhoitajien kokemukset koulutuksessa saavutetun ammatillisen osaamisen ja käytännön terveydenhoitotyön vastaavuudesta vaihtelivat heikosta erittäin hyvään. Suurin osa koki koulutuksen vastanneen hyvin käytännön terveydenhoitotyötä ja antavan perusvalmiudet terveydenhoitotyöhön. Tutkimukseen vastanneet kuitenkin kertoivat, että vasta työ opettaa ammattiin. Yksittäisen terveydenhoitajan haasteet painottuvat sen mukaan missä työympäristössä ja työtehtävissä hän toimii (Haarala ym. 2015, 20). Koulutuksen haasteena onkin sen laaja-alaisuus. Tutkimuksen vastaajat kokivat koulutuksen olevan liian teoreettista ja siihen kaivattiin lisää harjoitteluja. Opetuksen tasossa koettiin epätasaisuutta riippuen esimerkiksi opettajasta tai eri oppilaitoksesta. Tätä pyritään parantamaan ja yhtenäistämään vuonna 2014 laadittujen valtakunnallisten terveydenhoitajien osaamiskuvausten avulla. Tästä huolimatta ammattikorkeakouluilla on vapaus päättää opetusmenetelmistä, jotka saattavat vaikuttaa oppimistuloksiin. Haasteista huolimatta nykyisellään terveydenhoitajakoulutus näyttää vastaavan yhteiskunnan haasteisiin kohtuullisesti. (Heikkilä 2015.)

2.2 Hoitotyön ammattitaitoa edistävä harjoittelu

Ammattitaitoa edistävä harjoittelu on iso osa terveydenhoitajan tutkintoa. Ammatin harjoittaminen aidossa työympäristössä ja työtilanteissa on keskeinen osa ammattitaidon oppimista, varmistamista ja kehittämistä. Harjoittelussa opiskelija pääsee soveltamaan koulussa opittua teorialtietoa työelämän käytännön tehtäviin ja samalla solmimaan kontakteja työnantajiin jo opiskeluaikana. (Työharjoittelu 2018.) Käytännön harjoittelujaksot tapahtuvat terveydenhuollon eri organisaatioissa, tulevilla työpaikoilla. Opiskelijoita ei lasketa varsinaisena työvoimana eikä harjoittelujaksoilta makseta palkkaa. (Surakka 2009, 55-56.)

Terveydenhoitajakoulutuksessa ammattitaitoa edistävää harjoittelua on yhteensä 100 opintopistettä (op). Näistä toteutetaan terveydenhoitotyön toimintaympäristöön vähintään 25 op. Harjoittelujen tulee täyttää sekä EU:n yleissairaanhoidosta vastaavan sairaanhoitajan kliinisen opetuksen (2005/36/EY) että terveydenhoitajakoulutuksen ammattitaitoa edistävän harjoittelun vaatimukset. Harjoittelut jakautuvat eri opintolukuvuosille ja ovat kestoltaan eripituisia. Harjoittelujaksot toteutetaan oppilaitoksen ja työelämän edustajan yhteistyönä. Kou-

lutuksen osaamisvaatimukset ja sisällöt syvenevät vuosi vuodelta, mikä edellyttää sopimus-osapuolilta korkeakoulutasoista harjoittelun ohjausta. (Ammattikorkeakoulusta terveydenhuoltoon 2006.)

Opiskelijat itse hankkivat omat harjoittelupaikkansa sähköisen järjestelmän Jobiilin kautta tai ottamalla yhteyttä suoraan mahdolliseen harjoittelupaikkaan. Käytännön harjoittelujakso sijoittuu useimmiten teoriaopintojen ja oppilaitoksen käytännön harjoittelun jälkeiselle ajalle. Useimmiten opiskelijat odottavat innoissaan harjoittelun alkamista, jotta pääsevät kohtaan oikeita potilaita ja tekemään oikeaa hoitotyötä. Hoitotyön taidot opitaan vain hoitotyötä harjoittamalla. (Surakka 2009, 58.)

3 Hoitotyönopiskelijan ohjaus ammattitaitoa edistävässä harjoittelussa

Opiskelijat tulevat harjoitteluun kukin omista lähtökohdistaan. Aiemmat harjoittelut ja opinnot vaikuttavat osaamiseen, oppimistarpeeseen ja oppimisen keinoihin ja täten määrittävät osaltaan oppimisprosessia. Opiskelijalla itsellään on suuri vastuu omasta oppimisestaan, mutta myös ohjaajan on tärkeä olla tietoinen opiskelijan oppimisprosessista. Tällöin ohjaaja pystyy tukemaan opiskelijaa omalla ohjaustoiminnallaan. (Haapa ym. 2017.) Jokaiselle opiskelijalle tulee harjoittelun ajalle nimetä henkilökohtainen ohjaaja/ohjaajat, kenen/joiden vastuulla opiskelijan ohjaus on (Surakka 2009, 56). Harjoittelussa opiskelijalla ja ohjaajalla tulee olla käsitys siitä, mitä ja miten pitäisi oppia, mikä on oppijan rooli sekä mikä on opetuksen ja ohjauksen merkitys. Hyvän ohjauksen onnistumiseksi ohjaajalla tulee olla tarpeeksi tietoa eri oppimistyyleistä, -näkemyksistä ja erilaisista oppijoista. Ohjaajan tulee osata käyttää erilaisia opetus- ja ohjausmenetelmiä riippuen opiskelijan lähtökohdista sekä opeteltavasta asiasta. (Haapa ym. 2017.)

Ohjaus ja erityisesti säännöllinen ohjaus edistää opiskelijan oppimista monella tavalla. Ohjauksen avulla opiskelija pystyy tiedostamaan oman toiminnan oikeellisuutta sekä vahvistamaan itseluottamusta, rohkeutta ja uskoa omaan osaamiseen. Useissa tutkimuksissa on korostettu ohjauksen merkitystä opiskelijoiden oppimisessa ja pätevyyden saavuttamisessa. Ohjauksen saaminen on opiskelijoille tärkeää, mutta sitä ei tutkimuksen mukaan aina ollut mahdollista saada tai ohjauksessa tuli ristiriitaa opiskelijoiden ja ohjaajien välillä. Puutteellinen ohjaus haittaa oppimista. (Romppanen 2011.) Ohjaajan onkin hyvä muistaa, että useimmat itsestään selviltä tuntuvat asiat eivät välttämättä ole selviä kaikille.

Harjoittelun aikana ohjaajan ei tulisi tehdä asioita opiskelijan puolesta, vaan ohjaajan tulisi mahdollistaa opiskelijan oman ajattelun aktivoitumisen ja kehittymisen esimerkiksi antamalla opiskelijan tehdä hoitotyötä itsenäisesti (Haapa ym. 2017). Stoltin (2011) tutkimuksen mukaan opiskelija tarvitsee oppiakseen käytännön harjoittelussa aitoja kontakteja potilaisiin ja monipuolisia kokemuksia hoitotyöstä. Vastuun ja luottamuksen saaminen sekä tilanteiden

tuoma haasteellisuus kehittävät ammatillisia tietoja ja taitoja, kykyä luottaa omiin ratkaisuihin ja tehdä itsenäisiä päätöksiä (Romppanen 2011).

Harjoittelun aikana ohjaajan ja opiskelijan välillä tulee olla ohjauskeskustelua. Se on ammatillista keskustelua, jolla pyritään tiettyyn tavoitteeseen. Ohjauskeskustelussa opiskelijalla on mahdollisuus jakaa omia kokemuksiaan, tunteitaan ja ajatuksiaan. Tällöin myös opiskelijan osaamisen kehittyminen tulee näkyväksi ja opiskelija reflektoi omaa tilannettaan, ajatuksiinsa, käsityksiään sekä ratkaisujensa perusteita. Ohjaajan tulee käyttää ohjauskeskustelussa vain avoimia kysymyksiä, jolloin saadaan syvällisempää ymmärrystä asiasta. Jotta ohjauskeskustelut onnistuvat, tulee ohjaajan ja opiskelijan välille olla kehittynyt luottamuksellinen vuorovaikutussuhde. (Haapa ym. 2017.)

Opiskelijat pitävät tärkeänä, että he työskentelevät samoissa työvuoroissa ohjaajiensa kanssa. Ohjaussuhteen jatkuvuus on tärkeää, koska silloin ohjaaja on ajan tasalla opiskelijan oppimiskokemuksista ja osaamisesta. Tällöin myös opiskelijan arviointi helpottuu, kun sama ohjaaja on seurannut opiskelijan kehittymistä. (Surakka 2009, 57.) Oppimisprosessissa merkityksellisessä osassa ovat palautteen antaminen sekä sen vastaanottaminen. Oppimisensa tueksi opiskelijan tulee saada palautetta, sillä ilman palautetta hänen on vaikea muuttaa toimintaansa. Palautteet luokitellaan positiiviseen palautteeseen eli oppimista vahvistavaan sekä rakentavaan palautteeseen eli haluttuun oppimissuuntaan. Palautteessa tulisi olla kuvaus ja arviointi nykytoiminnasta sekä ehdotuksia sen parantamiseksi. Näiden molempien palautteiden yhdistäminen on oppimisen kannalta parhain lopputulos. Oikein annettu palaute tukee ja edistää opiskelijan oppimista sekä opitun soveltamista. Tämä vaikuttaa positiivisesti opiskelijan motivaatioon. Palaute tulisi antaa tilannekohtaisesti toiminnan yhteydessä, heti sen jälkeen tai sovitussa palautekeskusteluissa. (Haapa ym. 2017.) Monet opiskelijat osaavat arvioida hyvin omaa osaamistaan ja tunnistavat omat kehittämisalueensa (Surakka 2009, 57).

Erityisesti opiskelijat tarvitsevat ohjausta ja tukea haasteellisten tilanteiden jälkeen. Useimmiten opiskelijoilla on harjoittelun aikana erillisiä haasteita liittyen harjoittelupaikkaan tai henkilökohtaiseen elämään. Tällöin opiskelijan osaaminen voi vaikeutua tai jopa estyä. Ohjaajan tulisi huomata ja huomioida opiskelijan ohjauksessa kyseiset seikat, jolloin hänen tulisi omalla toiminnallaan tukea ja edistää opiskelijan osaamisen kehittymistä. Opiskelijalle tulisi järjestää oppimistilanteita ja antaa riittävästi aikaa tietojen ja klinisten taitojen oppimiselle. (Haapa ym. 2017.)

Ohjaaja on opiskelijalle työelämän roolimalli (Haapa ym. 2017). Opiskelijat oppivat harjoittelussa työntekijöiden myönteisiä että kielteisiä roolimalleja, joihin opiskelijat peilaavat omaa ammatillista toimintaansa ja kehittävät omaa yksilöllistä toimintamalliaan (Romppanen 2011). Ohjaajien tulee olla kokeneita työntekijöitä, joilla on motivaatiota ja kiinnostusta ohjaami-

seen sekä kyky hyvään vuorovaikutukseen uusien opiskelijoiden kanssa. Myös muilla työntekijöillä tulee olla myönteinen asenne opiskelijaohjaukseen ja heillä on velvollisuus ohjata opiskelijoita, mikäli opiskelijan oma ohjaaja on esimerkiksi lomalla. (Surakka 2009, 56, 73.)

Romppaisen (2011) tutkimuksessa opiskelijat toivat myönteisenä yhteisöllisenä roolimallina esille hoitoyhteisön, jossa koko henkilöstö otti opiskelijat vastaan myönteisellä asenteella halutessaan ohjata ja neuvoa opiskelijoilta koko harjoittelun ajan. Valitettavasti tutkimuksessa opiskelijat olivat kokeneet harjoittelujen aikana kielteistä suhtautumista opiskelijoihin. Osa työntekijöistä opiskelijaohjaus voi ajoittain rasittaa, kun itse tekisi asiat paljon nopeammin (Surakka 2009, 56). Kielteinen asennoituminen vaikutti heikentävästi motivaatioon jatkaa alalla. Rohkaiseva ilmapiiri oppimisympäristössä voi toimia tulevien työntekijöiden ennakoina rekrytointina ja edistää kyseiseen työyhteisöön hakeutumisen vetovoimaa. (Romppanen 2011.)

3.1 Perehdytys

Työnantaja vastaa opiskelijan perehdytyksestä. Perehdyttäminen antaa opiskelijalle valmiudet työskennellä oikealla ja turvallisella tavalla. (Työntekijän perehdyttäminen ja opastus 2018.) Työnantaja on velvoitettu antamaan työntekijälle riittävät tiedot työpaikan haitta- ja vaaratekijöistä, muista olosuhteista ja työmenetelmistä (Sosiaali- ja terveysalan oppimisympäristöjen turvallisuusopas 2014). Perehdyttäminen on parhainta ennakoivaa turvallisuustoimintaa (Työntekijän perehdyttäminen ja opastus 2018).

Uuteen harjoittelupaikkaan tuleminen herättää monenlaisia tunteita ja ensimmäinen harjoittelupäivä saattaa jännittää opiskelijoita, jopa hieman pelottaa. Uusia työtovereita voi olla kymmeniä, joiden nimet tulisi opetella. Asiakkaiden tai potilaiden hoitoon liittyvä sanasto ja lyhenteet saattavat tuntua oudoilta. Ensimmäiset päivät tuntuvat usein opiskelijasta erityisen raskailta, kun on paljon uutta opittavaa ja muistettavaa. Lisäksi jatkuva valppaana olo väsyttää. Tämän vuoksi on tärkeää, että opiskelijan tuntisi olonsa turvalliseksi ja hänestä pidettäisiin huolta ensimmäisestä hetkistä lähtien. Ensimmäiset päivät ja viikot uudessa työpaikassa merkitsevät paljon. Käsitystä työstä ja työpaikasta voi olla vaikeaa muuttaa myöhemmin, sillä negatiiviset asiat esimerkiksi huono kohtelu ja ikävät tilanteet muistetaan paremmin kuin positiiviset asiat. Jokaisella opiskelijalla on tarve tulla hyväksytyksi työyhteisössään ja kaipaa arvostusta, jotta hän voi olla ylpeä itsestään ja osaamisestaan. Tällainen onnistuu vain, jos työyhteisössä arvostetaan aidosti ja kunnioitetaan toisia ihmisiä. Terveystieteiden alan opiskelijat arvostavat hyvää perehdytystä. Perehdytys antaa kuvan tulevasta ammatista, siitä miten työyhteisössä kohdataan opiskelijat sekä miten nuoria ohjataan valmistumaan hoitajan uralle. Suurin osa terveydenhuoltoalan opiskelijoista suunnittelee hakeutuvansa töihin samaan työyhteisöön, missä ovat harjoitelleet opiskeluaikana. (Surakka 2009, 72, 78.)

Yhtenä opiskelijaohjauksen laatuvaatimuksena on, että opiskelijan perehdytys luo turvalliset ja hyvät mahdollisuudet harjoittelulle ja että opiskelijaa tuetaan pääsemään mukaan työyhteisöön ja sen toimintaan. Perehdytys voi alkaa jo ennen opiskelijan saapumista harjoitteluyksikköön esimerkiksi perehdytyskirjeen muodossa. Opiskelijan saapuminen harjoitteluun on hyvä suunnitella etukäteen. Harjoitteluun tullessa opiskelijalla tulee olla tiedossa saapumisaika, -paikka ja henkilö, joka ottaa hänet vastaan. Perehdyttämiseen osallistuvien työntekijöiden tulee olla valmistautuneita ja varata aikaa opiskelijan vastaanottamiseen. (Haapa ym. 2017.) Mitä enemmän alkuvaiheen perehdytykseen varataan aikaa, sitä nopeammin opiskelijat pääsevät sisälle työyhteisöön ja siellä tehtävään hoitotyöhön (Surakka 2009, 56).

Opiskelija tulee perehdyttää harjoitteluyksikköön ja sen toimintakäytäntöihin. Erittäin tärkeää on huolehtia, että opiskelija on tietoinen työturvallisuudesta ja toiminnasta poikkeusoloissa. Perehdytyksessä tulisi tulla esille työelämän pelisäännöt, toimintamallit, arvot ja toimintaa ohjaavat periaatteet. Opiskelun ja harjoittelun alkuvaiheessa opiskelija tarvitsee ohjaajan apua ja tukea harjoittelun oppimismahdollisuuksien ja toiminnan kokonaisuuden ymmärtämisessä. Harjoittelun alussa on hyvä käydä läpi mitä harjoitteluyksikössä on mahdollista oppia, miten oppiminen tapahtuu, mitkä ovat harjoittelupaikan rutiinit ja hoitokäytänteet sekä mistä hoidon/työn laatu muodostuu. (Haapa ym. 2017.) Lisäksi opiskelijalle tulisi kertoa mitä häneltä odotetaan ja missä vaiheessa minkälaista vastuuta odotetaan (Surakka 2009, 73). Tämän vuoksi perehdytyksessä tulee ottaa huomioon opiskelijan koulutus, ammatillinen osaaminen sekä aiempi työ- ja harjoittelukokemus (Sosiaali- ja terveystieteiden oppimisympäristöjen turvallisuusopas 2014).

Keskeistä perehdytyksessä on opiskelijan oma oppiminen ja aktiivisuus. (Haapa ym. 2017.) Työnsä hallitseva ja työhönsä sitoutunut opiskelija haluaa kantaa vastuuta osaamisesta kysymällä, kertaamalla ja ottamalla selvää, mikäli on epävarma jostakin asiasta (Työntekijän perehdyttäminen ja opastus 2018). Perehdyttäjän tulee varmistaa, että annetut ohjeet ovat ymmärretty oikein (Sosiaali- ja terveystieteiden oppimisympäristöjen turvallisuusopas 2014). Perehdyttämisen tukena on hyvä olla harjoitteluyksikön perehdytysmateriaali kuten perehdytyskortti, jonka avulla seurataan perehdyttämisen etenemistä (Haapa ym. 2017). Muita perehdyttämisen työvälineitä ovat Jobiilin harjoittelupaikkailmoitus, kirjalliset perehdyttämisooppaat, internet ja muut sähköiset oppaat. Perehdytys voidaan nähdä myös hiljaisen tiedon siirtämisellä seuraavalle sukupolvelle. Kokeneilla työntekijöillä on usein paljon sellaista tietoa, jota ei voi mistään opiskella. (Surakka 2009, 73, 79.)

3.2 Perehdytyskirje

Perehdytyskirje on tarkoitus lähettää ammattitaitoa edistävään harjoitteluun meneville opiskelijoille ennen harjoittelun alkamista. Perehdytyskirje toimii ohjausta ja perehdytystä tukevana apuvälineenä. Perehdytyskirjeen käyttö on perehdyttämässä yleistä. Harjoitteluun menevällä opiskelijalla ei ole välttämättä minkäänlaista kuvaa harjoittelupaikastaan. Tällöin on

hyvä, että opiskelija saa etukäteen mahdollisuuden tutustua tulevaan harjoitteluun. Perehdytyskirjeessä voidaan kertoa esimerkiksi harjoittelun käytännön asioita, esitellä harjoittelupaikan toimintaa sekä antaa teoretietoa tulevan harjoittelun asioista. Esimerkiksi etukäteen annettujen työvuorojen avulla opiskelija voi sovittaa muuta elämää harjoittelun ajalle.

Perehdytyskirje tukee opiskelijan omaa oppimista. Etukäteen lähetetty perehdytyskirje antaa opiskelijalle mahdollisuuden kontrolloida tahtia, järjestystä ja kerralla käsiteltävän informaation määrää. Opiskelijan kannalta oppiminen tehostuu, kun hän voi aina tarvittaessa käydä materiaalin läpi uudelleen mihin aikaan ja missä paikassa tahansa. Mikäli ei sitä heti ymmärtänyt. (Häyhä 2014.) Perehdytyskirjeen tulee olla tiivis, selkeä ja helppolukuinen, jotta sen lukija voi ymmärtää sanoman jo ensimmäisellä lukukerralla. Tällöin se on myös helposti päivitettävissä ja muunneltavissa. Perehdytyskirje on usein ensimmäinen konkreettinen tietopaketti harjoittelupaikasta ja siksi voimakkaasti mielikuvaa muokkaava. Perehdytyskirjettä suunnitellessa on siis tärkeää luoda positiivista vaikutelmaa harjoittelupaikasta. Ennakkotiedon lähettäminen vähentää opiskelijavastaavan työtä, sillä yhteydenotot opiskelijoilta vähentyvät. Lisäksi harjoittelun ohjaajalla on helpompi aloittaa perehdytys, sillä opiskelijalla on jo tiedossa tietyt harjoittelun asiat.

4 Kouluterveydenhuolto

Suomalaista kouluterveydenhuoltoa pidetään kansainvälisten vertailujen mukaan erinomaisena (Rimpelä ym. 2007). Suomalaisella koulutyöllä ja kouluterveydenhuollolla onkin maassamme pitkät perinteet. Yhteiskunnan ja lääketieteellisen tiedon kehittyessä ja lisääntyessä kouluterveydenhuollon sisältö on muuttunut, mutta sen tavoite ja tehtävä on pysynyt samana. Kouluterveydenhuollon tavoitteena on turvata jokaiselle lapselle mahdollisimman terve kasvu ja kehitys ja täten luoda hyvä perusta terveelle aikuisuudelle. (Terho ym. 2002, 11-12.) Keskeinen tehtävä on lasten hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen. Se perustuu oppilaan kasvun ja kehityksen seurantaan sekä niiden poikkeamien varhaiseen havaitsemiseen. (Kouluterveydenhuolto 2002, 12.) Kouluterveydenhuolto kuuluu jokaiselle peruskoululaiselle ja hänen perheelleen. Se on maksuton perusterveydenhuollon palvelu, jota on saatavilla kouluilta tai sen läheisyydestä koulupäivien aikana. Kouluterveydenhuolto on lakisääteinen ja sitä säädetään terveydenhuoltolaissa 1326/2010. Sen toteutumista ohjaa ja valvoo Sosiaali- ja terveysministeriö sekä sitä kehittää ja seuraa Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. (Kouluterveydenhuolto 2017.)

Kouluterveydenhuollosta on laadittu vuonna 2004 laatusuosituksen, joiden tavoitteena on varmistaa korkeatasoisen kouluterveydenhuollon toimintaedellytykset ja taata yhdenvertainen kouluterveydenhuollon palveluiden toteutuminen koko Suomessa (Rimpelä ym. 2007). Kunnat ovat vastuussa kouluterveydenhuollon järjestämisestä ja sen toteuttamisesta alueensa peruskoulujen oppilaille. Kuntien tulee laatia kouluterveydenhuollolle toimintaohjelma yhteis-

työssä opetus- ja sosiaalitoimen kanssa sekä huoltajien ja muun oppilashuolto- ja opetushenkilöstön kanssa. (Kouluterveydenhoito 2017.) Laatusuosituksista huolimatta vuoden 2007 arvioinnin mukaan kuntien välillä oli suuria eroja kouluterveydenhuollon toteuttamisessa ja palveluiden saatavuudessa (Rimpelä ym. 2007).

Jotta kouluterveydenhuolto toimisi onnistuneesti, on perusehtona määrällisesti riittävä ja ammattitaitoinen henkilöstö (Henkilöstömitoitukset 2013). Henkilöstö muodostuu kouluterveydenhoitajista sekä koululääkäreistä, jotka muodostavat työpareja (Toimijat 2012). Kouluterveydenhoitaja yhdessä koululääkärin kanssa toimii ensisijaisena oppilaiden terveyden edistämisen ja heidän sairauksien hoitamisen erikoistuneina asiantuntijoina (Kouluterveydenhuolto 2002, 31). Kouluterveydenhoitaja on läsnä koululla paljon useammin kuin koululääkäri. Tämän vuoksi hoitajalla on kokonaisvaltainen vastuu koulunsa terveydenhuolto-ohjelman toteuttamisesta ja seurannan järjestämisestä. (Terho ym. 2002, 39.)

Tulevaisuudessa teknologia alkaa näkyä yhä enemmän kouluterveydenhuollon työnkuvassa. Kostenius ja Hertting (2015) selvittivät, miten teknologiaa voitaisiin käyttää koulussa terveyden edistämiseen. Oppilaat pitivät internetin käyttöä terveyttä edistävänä. He kokivat teknologian luovan enemmän vuorovaikutussuhteita, jotka lisäävät hyvinvointia. Kouluterveydenhoitajat taas vaativat tänä päivänä erilaisia ja joustavimpia oppilaiden lähestymistapoja. Teknologia tuo varmasti tähän tulevaisuudessa erilaisia työvälineitä.

4.1 Kouluterveydenhuollon tarkoitus ja tehtävät

Kouluterveydenhuollon keskeisenä tehtävänä on seurata ja edistää lasten ja nuorten kokonaisvaltaista kasvua ja kehitystä (Terho ym. 2002, 102). Se jatkaa saumattomasti neuvolassa aloitettua terveyden edistämistyötä (Haarala ym. 2015, 288). Jokaiselle ensimmäisen luokan oppilaalle tehdään henkilökohtainen kouluterveydenhuollon suunnitelma, joka on jatke lastenneuvolasta. Neuvolasta ja vanhemmilta saatujen tietojen perusteella arvioidaan lapsen terveyden ja hyvinvoinnin riskit ja poikkeamat sekä suunnitellaan tarvittavien toimenpiteiden aikataulu, toteutus ja seuranta. (Terho ym. 2002, 138.) Tästä eteenpäin lähtökohtana on, että kouluterveydenhoitaja tapaa oppilaat vuosittain ikäluokkaa koskevissa säännöllisissä terveystarkastuksissa (Kouluterveydenhoito 2017). Terveystarkastuksen sisältö koostuu oppilaan kokonaisvaltaisen terveyden ja hyvinvoinnin kartoittamisesta, kehityksen ja hyvinvoinnin arvioimisesta sekä terveystarkastuksesta. Lisäksi tarkastellaan oppilaan koti- ja kouluolosuhteita sekä mahdolliset oppimisen haasteet selvitetään. Kouluterveydenhuolto huolehtii myös oppilaiden rokotuksista. (Terho ym. 2002, 138.) Teresa O'Connor (2018) onkin tiivistänyt artikkelissaan hyvin kouluterveydenhuollon sisällön: koulun hoitotyö tarjoaa laajan valikoiman. Se kattaa kaiken aknesta astmaan sekä fyysisistä vaivoista psyykkiseen ahdistukseen.

Koko kouluiän ajan on arvioitava, onko oppilaan kehitys normaalia, hitaan ja nopean kypsymisen rajoihin mahtuvaa vai poikkeavaa kasvua ja kehitystä (Terho ym. 2002, 102). Terveystenhoitajan tulee pystyä havaitsemaan varhain oppilaan erityisen tuen tai lisätutkimusten tarpeet ja järjestää niiden tarvittava tukeminen tai hoito. Mikäli oppilas on vammainen tai pitkäaikaisesti sairas, tulee terveystenhoidajan tukea lapsen omahoitoa sekä tarvittaessa ohjata jatkotutkimuksiin ja -hoitoon. (Kouluterveydenhuolto 2014.) Tarvittaessa kouluterveydenhoitaja antaa konsultaatiota opettajille ja muulle oppilashuollonhenkilöstölle oppilaan terveydentilan ja kehitysvaiheen merkityksestä koulussa suoriutumiseen (Terveystenhoitaja 2017).

Kouluterveydenhuollossa korostuu ehkäisevä toiminta. Ehkäisyn merkitys lapsuudessa on suuri, koska elinikää on vielä pitkälti jäljellä. Kouluterveydenhuollon yksi tärkeä tehtäväalue on ehkäistä yleisimpiä kansantautejamme kuten mielenterveyshäiriöitä, tuki- ja liikuntaelin sairauksia, sydän- ja verisuonitauteja, allergioita sekä päihteiden ongelmakäyttöä. Lisäksi kouluterveydenhuollon tavoitteena on varhain puuttua syrjäytymistä ennakoiviin ilmiöihin kuten oppimisvaikeuksiin, koulun poissaoloihin, varhaisiin seksisuhteisiin sekä käytöshäiriöihin. (Terho ym. 2002, 19.)

Kouluterveydenhuollolla pyritään edistämään ja seuraamaan koko kouluyhteisön hyvinvointia sekä kouluympäristön terveellisyttä ja turvallisuutta (Kouluterveydenhoito 2017). Tehtävänä on kehittää oppilaille mahdollisimman hyvä työ- ja oppimisympäristö. Erityisesti kouluterveydenhoitajan tulee kiinnittää huomiota koulun sisäiseen ilmapiiriin, oppilaiden ja opettajien välisiin suhteisiin ja kiusaamiseen. (Terho ym. 2002, 73.) Tätä varten terveystenhoitaja on terveydenhoidon ja terveyden edistämisen asiantuntijana mukana opetussuunnitelman valmisteluissa, oppilashuollon toiminnassa, terveystiedon opetuksessa ja koulun sisäisessä ja ulkoisessa arvioinnissa (Kouluterveydenhuolto 2002, 31). Oppilashuoltoryhmään kuuluu terveystenhoidajan lisäksi rehtori, erityisopettaja, psykologi tai kuraattori sekä tapauskohtaisesti luokanopettaja/valvoja. Lisäksi yläasteella oppilashuoltoryhmään kuuluu myös opinto-ohjaaja. Oppilashuoltoryhmän tarkoitus on tukea opettajan työtä, vanhempien kasvatustyötä sekä oppilaan oppimista ja terveyttä. Ryhmässä käsitellään esimerkiksi yksittäisten oppilaiden asioita ja luodaan arvioita tuki- ja erityisopetuksen tarpeesta. Tarvittaessa oppilashuoltoryhmä verkostoituu kunnassa toimivien muiden viranomaisten kuten lastensuojelun ja poliisin kanssa. (Terho ym. 2002, 33.)

Kouluterveydenhoitajan tulee tukea huoltajien hyvinvointia ja kasvatustyötä. Tämä on osa lapsen tai nuoren terveen ja turvallisen kehityksen varmistamista. Huoltajien olisi hyvä olla mukana terveystapaamisissa, jotta he saisivat tietoa ja oppaita lapsen ja nuoren terveyttä vahvistavista ja heikentävistä tekijöistä juuri kyseiseen kehityksen vaiheeseen. (Haarala ym. 2015, 290, 293.) Terveysten ja hyvinvoinnin laitoksen (2017) tehdyn tutkimuksen mukaan ter-

veydenhoitajat toivoisivatkin, että oppilaiden huoltajat osallistuisivat enemmän terveystarkastuksiin, etenkin laajoihin terveystarkastuksiin. Tällöin tarkastuksissa tulee esille koko perheen hyvinvointi ja jaksaminen sekä mahdolliset tuen tarpeet (Hietanen-Peltola ym. 2017).

Terveystarkastusten lisäksi kouluterveydenhoitajan tulee järjestää koululla avovastaanotto-toimintaa, jolloin oppilaat voivat tulla terveydenhoitajan luokse ilman varattua aikaa. Kouluterveydenhoitaja vastaa myös ensiavun antamisesta ja sen sairaanhoidollisista toimenpiteistä sekä osallistuu kriisiavun antamiseen (Haarala ym. 2015, 291). Lisäksi kouluterveyshuoltoon kuuluu peruskoululaisten hammashuolto, jonka hoidosta huolehtii terveyskeskuksen hammas-huoltohenkilöstö (Terho ym. 2002, 429).

4.1.1 Määräaikainen terveystarkastus

Kouluterveydenhuollon oppilaskohtainen terveydenhuollon suunnitelma perustuu systemaattisiin määräaikaisiin terveystarkastuksiin, jotka ovat 2., 3., 4., 6., 7., ja 9. luokalla. Ne ovat kouluterveydenhuollon keskeinen työmuoto, jotka muodostavat työskentelylle selkeän rungon ja mahdollistavat jokaisen oppilaan ja hänen perheensä tapaamisen vuosittain. (Terho ym. 2002, 139.) Vuosittaisissa terveystarkastuksissa luodaan potilassuhdetta ja luottamusta (Muut määräaikaiset terveystarkastukset 2018).

Määräaikaiset terveystarkastukset ovat preventiivisiä eli varhaiseen toteamiseen liittyviä työmenetelmiä (Haarala ym. 2015, 293). Tarkastuksella pyritään arvioimaan laajasti oppilaan fyysisen ja psyykkisen terveydentilaa ja löytämään mahdolliset sairaudet sekä terveyttä ja hyvinvointia uhkaavat tekijät. Jo kouluikäisillä lapsilla on monia fyysisiä sekä psyykkisiä sairauksia ja ne vain lisääntyvät. (Terho ym. 2002, 139.) Säännölliset terveystarkastukset ovat tärkeitä kasvuiässä, koska tällöin muutokset ovat nopeita. Erityisesti ne ovat tärkeitä kasvun, puberteettikehityksen ja ryhdin seuraamiseksi. (Haarala ym. 2015, 292.)

Määräaikaiset terveystarkastukset ovat lyhempiä ja suppeampia verrattuna laajoihin terveystarkastuksiin. Tästä huolimatta kiirettä ei tule näyttää. Tarvittaessa tarkastukseen voidaan varata pidempi aika ja laajentaa tarkastuksen sisältöä tilanteen ja tarpeen mukaisesti. (Muut määräaikaiset terveystarkastukset 2018.) Tarkastusten sisältö ja kokonaisuus muodostuu koululaisen iän ja kehitysvaiheen mukaisesti (Terho ym. 2002, 141). Tätä varten terveydenhoitajalla tulee olla vahva asiantuntijuus lapsen ja nuoren kehityksen kulusta (Haarala ym. 2015, 293). Tarkastuksen sisältönä on kuulumisten ja voinnin kysyminen, kasvun ja ryhdin tutkiminen sekä näön ja kuulon tutkimukset kouluterveydenhuollon menetelmäkäsikirjan mukaisesti. Murrosiän alkaessa tarkastellaan puberteettikehitystä. (Muut määräaikaisen terveystarkastukset 2018.) Lisäksi terveystarkastuksissa toteutetaan rokotusohjelmaa voimassa olevien suositusten mukaisesti (Kouluterveydenhuollon laatusuosituksien 2004, 31). Määräaikainen terveys-

tarkastus on samalla ehkäisevää mielenterveystyötä sekä terveystilanne jossa arvioidaan oppilaan terveystottumuksia ja annetaan terveysneuvontaa (Kouluterveydenhuolto 2002, 36).

4.1.2 Laaja terveystarkastus

Peruskoulun aikana laaja-alaisia terveystarkastuksia on kolme: koulunkäynnin alkaessa 1. luokalla, murrosiän alettua 5. luokalla sekä 8. luokalla siirtymävaiheessa peruskoulusta toiselle asteelle tai työelämään (Haarala ym. 2015, 292). Laaja-alainen terveystarkastus kuuluu valtakunnalliseen terveystarkastusohjelmaan (Kouluterveydenhuolto 2002, 37). Se on noussut viime vuosien tärkeimpiin uudistuksiin lasten ja perheiden ehkäisevien terveystilanteiden parantamiseksi (Hakulinen-Viitanen ym. 2012, 3). Tarkastuksissa tehdään oppilaan hyvinvoinnin ja terveydentilan arviointia, jossa tarkastellaan jatkotutkimuksen, hoidon ja tuen tarvetta. Laaja-alainen terveystarkastus tehdään terveydenhoitajan ja lääkärin yhteistyönä. Se on monivaiheinen ja muodostuu suunnitelman mukaisista seulontatutkimuksista, lääkärin suorittamasta terveystarkastuksesta sekä lapsen, huoltajien ja opettajan haastattelusta. (Kouluterveydenhuolto 2002, 37-38.) Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen tutkimuksen mukaan laista huolimatta laajoja terveystarkastuksia ei järjestetä täysin kattavasti. Tavallisemmin puuttuu lääkärin osuus. (Hietanen-Peltola ym. 2017.)

Laajassa tarkastuksessa käsitellään kokonaisvaltaisesti lapsen, huoltajien ja koko perheen terveyttä ja hyvinvointia eri näkökulmista. Laajan terveystarkastuksen tavoitteena on nähdä kokonaiskuva oppilaan ja perheen tilanteesta ja järjestää tarvittava tuki. (Laajat terveystarkastukset 2018.) Huoltajia toivotaan osallistumaan mukaan laaja-alaiseen terveystarkastukseen, jolloin heillä on mahdollisuus tavata terveydenhoitaja ja lääkäri sekä mahdollisuus kertoa ajatuksiaan oppilaan ja perheen terveydestä (Kouluterveydenhuolto 2002, 38). Tarkastuksessa selvitetään koulunkäyntiin, vapaa-aikaan ja perheeseen liittyviä olosuhteita, tarkastellaan terveystottumuksia sekä toteutetaan rokotusohjelmaa voimassa olevien suositusten mukaisesti (Kouluterveydenhuollon laatusuosituksien 2004, 31). Uusien tutkimus- ja seurantatietojen valossa laajoissa terveystarkastuksissa on suositeltavaa arvioida myös oppilaan fyysistä kuntoa. Arviointia tehdään yhdessä oppilaan, hänen huoltajiensa sekä opetustoimen kanssa. Arvioinnin tavoitteena on oppilaan motivointi huolehtimaan omasta kunnostaan harrastamalla liikuntaa. Lisäksi sen avulla voidaan tunnistaa oppilaat, joiden kunto tarvitsee tarkempaa selvitystä. (Neuvolatoiminta, koulu- ja opiskeluterveydenhuolto sekä ehkäisevä suun terveydenhuolto 2009, 50.) Lisäksi tarkastuksessa tehdään iän ja yksilöllisen tarpeen mukaiset mittaukset ja somaattiset tutkimukset (Laajat terveystarkastukset 2018). Lääkäri tekee somaattisen tutkimuksen sairauksien löytämiseksi. Hän antaa oman arvionsa oppilaan terveydestä ja elämäntilanteesta sekä mahdollisesta jatkohoidon ja tutkimuksen tarpeesta. (Kouluterveyden-

huolto 2002, 37-38.) Tarkastusten apuna ovat esitietolomakkeet, jotka auttavat sisällön yksilöllisessä kohdentamisessa. Laajat terveystarkastukset kootaan yhteen ja niistä tehdään luokka-, koulu-, kunta- ja maakohtainen yhteenveto. (Laajat terveystarkastukset 2018.)

Ensimmäisessä laajassa terveystarkastuksessa 1. luokalla aihealueina ovat koulun aloitus ja ensimmäisen vuoden sujuminen sekä terveystottumukset. Muita keskustelunaiheita ovat hoitojärjestelyt, arkirutiinien muutokset, perheen yhdessäolo, koululaisen kuormittuminen ja väsyminen koulunkäyntiin, harrastusten ja levon määrä sekä koulumatkan turvallisuus. Tämä on ensimmäinen kontakti kouluterveydenhuoltoon, jonka vuoksi sillä on erityinen arvo. Sen onnistuminen vaikuttaa merkittävästi tulevaan asiointiin ja luottamukseen. Tarkastuksen toimintamalliksi suositellaan kahta tapaamiskertaa. Terveystarkastaja tekee koulutulokkaan tarkastuksen jo kesällä ennen kouluvuoden alkua. Toisen tarkastuksen, jossa lääkäri on mukana, tulee sijoittua kouluvuoteen siten, että lapsen oppimisesta, ryhmässä työskentelystä ja muista sosiaalisista taidoista koulussa on kerennyt syntyä käsitys. (Hakulinen-Viitanen ym. 2012, 59-60.)

Toisessa laajassa terveystarkastuksessa 5. luokalla aihealueina ovat murrosiän tuomat muutokset sekä terveystottumukset. Tarkastuksessa arvioidaan oppilaan puberteettitilanne ja annetaan tietoa murrosiästä. Terveystarkastaja kyselee ja kuuntelee murrosiän nykyvaiheesta sekä selvittää odotuksia, huolia ja pelkoja murrosiän suhteen. Muita keskustelun aiheita ovat päihteet, ruutu-aika, liikuntatottumukset, kaverisuhteet, kiusaaminen sekä koulutyön sujuminen. Lisäksi tarkastuksessa pohditaan ennakoivasti yläluokille siirtymistä. (Hakulinen-Viitanen ym. 2012, 60.) Yläkouluun siirtyminen on nuoren elämässä suuri muutos, jonka lisäksi alkava puberteetti tuo tullessaan psyykkisiä että fyysisiä muutoksia. Tämän takia on tärkeää kiinnittää huomiota mielialaongelmiin, syömishäiriöihin sekä oppimisvaikeuksiin. Ne pahenevat yläkoulun itsenäisyyttä ja omatoimisuutta vaativassa ympäristössä. (Terho ym. 2002, 146.) Huoltajia tuetaan rajojen asettamisessa sekä korostetaan, että 5. luokkalainen tarvitsee vielä huoltajien kanssa vietettyä yhdessäoloa sekä apua arkirutiineissa (Hakulinen-Viitanen ym. 2012, 60).

Kolmannessa ja viimeisessä kouluterveydenhuollon laajassa terveystarkastuksessa 8. luokalla aihealueina ovat jatko-opinnot, ammatinvalinta, mieliala sekä terveystottumukset. Muita keskusteltavia aiheita ovat seurustelu, seksuaaliterveys sekä raskauden ehkäisy. (Hakulinen-Viitanen ym. 2012, 61.) Suositeltavaa on käyttää tarkastuksen apuna esimerkiksi mieliala- ja päihdekyselyä. Nuorelle on mahdollistettava tarkastuksen aikana kahden keskinen keskustelu sekä klininen tutkiminen terveystarkastajan tai lääkärin kanssa. (Neuvolatoiminta, koulu- ja opiskeluterveydenhuolto sekä ehkäisevä suun terveydenhuolto 2009, 49.) Koulutusalan valinnan kannalta on tärkeää huomioida värinäkö, allergiat, tuki- ja liikuntaelinongelmat sekä muut pitkäaikaissairaudet (Hakulinen-Viitanen ym. 2012, 61). Tätä varten suositellaankin tarkastus-

ten sijoittuvan syksyllä, jotta tarvittaessa sillä ehtii olemaan vaikutusta oppilaan ammatinvalintaan (Neuvolatoiminta, koulu- ja opiskeluterveydenhuolto sekä ehkäisevä suun terveydenhuolto 2009, 50). Huoltajia tuetaan pysymään huoltajan roolissa asettamalla nuorelle rajoja. Heitä ohjataan kuuntelemaan nuorta silloin, kun hänellä on tarve ja halu puhua mieltä painavista asioista. (Hakulinen-Viitanen ym. 2012, 61.) Lääkäri kirjoittaa tarkastuksen jälkeen nuorison terveystodistuksen. Siihen merkitään terveysriskit, sairaudet ja lääkitykset joilla on merkitystä ammatinvalinnassa, kutsuntatarkastuksessa tai ajoneuvon hallinnassa. (Terho ym. 2002, 149-150, 235, 238.)

4.1.3 Terveysneuvonta

Kansanterveyden kivijalkana ovat terveet lapset ja nuoret. Sen vuoksi heidän terveytensä edistäminen on tärkeää kansanterveystyötä. (Terho ym. 2002, 404.) Terveysneuvonta on aina kuulunut kouluterveydenhoitajan työhön (Haarala ym. 2015, 294). Kouluterveydenhoitajilla on mahdollisuus tavata kaikki lapset ja nuoret, joten heillä on merkittävä rooli väestön terveysneuvonnassa (Neuvolatoiminta, koulu- ja opiskeluterveydenhuolto sekä ehkäisevä suun terveydenhuolto 2009, 68). Tänä päivänä terveydenhoitajan antaman terveysneuvonnan tukena on terveystiedon oppiaine (Haarala ym. 2015, 294).

Terveysneuvonta on terveyden edistämistä ja sen tulee olla tavoitteellista, suunniteltua, jatkuvaa ja tietoon perustuvaa. Sen tulee kohentaa oppilaiden elämän hallintaa ja selviytymistä jokapäiväisessä elämässä. Terveysneuvonta on ehkäisevää toimintaa. Sillä pyritään lisäämään oppilaan mahdollisuuksia tehdä terveellisiä valintoja ja parantaa itsensä sekä ympäristön terveyttä. Sen tarkoituksena on turvata lapsille ja nuorille mahdollisimman terve kasvu ja kehitys sekä luoda terveellinen ja hyvinvoiva perusta aikuisiälle. (Terho ym. 2002, 404-406.) Lisäksi sen tarkoituksena on tukea ja ohjata uuteen elämänvaiheeseen lapsen kasvun ja kehityksen myötä. Sillä ennakoitetaan tulevat tarpeet, jotka liittyvät esimerkiksi lapsen kehitysvaiheisiin ja perhesuhteiden muutoksiin. (Hakulinen-Viitanen ym. 2012, 48, 50.) Tavoitteena on pyrkiä vaikuttamaan oppilaiden terveyteen vaikuttaviin tietoihin, asenteisiin ja käyttäytymiseen. Oppilaiden tulisi oppia tunnistamaan sekä terveyttä edistävät tekijät että mitkä ovat heille haitaksi. Neuvonnalla annetaan oppilaille konkreettisia tietoja ja taitoja terveellisen elämän toteuttamiseen. (Terho ym. 2002, 404-406.)

Erityisesti neuvontaa tulee kohdentaa lapsiin ja nuoriin, sillä heidän tapansa ja tottumuksensa eivät ole vielä vakiintuneet (Terho ym. 2002, 405). Lapsiin kohdistuva neuvonta on tehokasta, koska lapset ottavat aikuisia paremmin neuvontaa vastaan (Terveysneuvonta 2018). Jo noin 6-10 vuoden iässä lapset alkavat tunnistamaan ja raportoimaan psyykkisiä ja fyysisiä oireita, havainnoivat ympäristön terveysasioita sekä alkavat omaksua henkilökohtaisia itsehoitotottumuksia (Kouluterveydenhuolto 2002, 50). Neuvontaa voidaan toteuttaa yksilöllisesti terveys-tarkastuksissa, ryhmässä luokalle ja yhteisöllisesti koko koululle (Neuvolatoiminta, koulu- ja

lasten psyykkisten ongelmien vuoksi. Usein koululaisten sairaudet hoidetaan terveystieteiden keskuksessa tai yksityisellä lääkäriasemalla (Terho ym. 2002, 67).

Tapaturman sattuessa terveydenhoitaja ohjaa oppilaan päivystävälle lääkärille. Tapaturmissa jatkohoitoon saattamisesta huolehtii ensisijaisesti huoltaja. Lisäksi terveydenhoitaja ohjaa oppilaita esimerkiksi fysioterapeutille selkäkipujen tai huonon ryhdin vuoksi. Perheen ongelmassa ollaan yhteydessä tai vanhempia ohjataan olemaan yhteydessä perheneuvolaan jatko- hoitoon. (Tukkikoski 2009.) Oppilaan sairaudet, pitkät poissaolot, väsymys, käytöksen muutokset, yksinäisyys, kiusaaminen ja kiusatuksi tuleminen, perhetilanteen muutokset ja muut seikat tulee ilmoittaa oppilashuoltoon. Kouluterveydenhuollossa todetut hoitoa vaativat sairaudet ja poikkeavuudet ohjataan erikoissairaanhoidon piiriin. Oppilaat tulee tutkia perusteellisesti alueellisten hoidon porrastusohjeiden mukaisesti ennen lähettämistä erikoissairaanhoidon hoitoon. Useimmiten oppilaat ohjataan lastentautien, -neurologian sekä lasten- ja nuorisopsykiatrian poliklinikoille. (Terho ym. 2002, 64, 67.)

Tutkimusten mukaan kouluterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon asiantuntijoiden yhteisistä neuvotteluista on apua ja ne ovat koettu hyvinä (Terho ym. 2002, 67). Moniammatillisista yhteisissä neuvotteluissa on helpompi tehdä jatkosuunnitelma, jossa selvitetään jatkuuko tuen antaminen peruspalveluissa erityispalvelujen tai erikoissairaanhoidon tuella vai tarvitaanko siirto erityispalveluiden asiakkaaksi (Paavola & Tuomivaara 2015).

Lähetteiden tekeminen tulisi keskittää koululääkärille. Lähetteeseen tulee liittää kaikki tutkimustulokset ja erityistyöntekijöiden lausunnot. Tämä nopeuttaa ja helpottaa erityistason tutkimuksia. (Terho ym. 2002, 67.) Lähetteen tekemisen jälkeen seurataan tilannetta ja huolehditaan että oppilas saa tarvittavat palvelut. Mikäli palveluihin on jonoa, sovitaan jonotusajalle seurantakäyntejä. (Paavola & Tuomivaara 2015.) Jatkotutkimuksista ja -hoidosta lähetetään kouluterveydenhuoltoon usein oppilaan luvalla hoitotiivistelmä, jossa on tiedot tutkimustuloksista ja jatkohoitosuunnitelmasta (Terho ym. 2002, 67).

4.2 Espoon kaupungin kouluterveydenhuolto

Espoon kaupunki on asukasluvultaan yli 270 000 ja on Suomen toiseksi suurin kaupunki. Kaupungin alaisuudessa työskentelee lähes 14 000 työntekijää. Espoon kaupunki tarjoaa kannustavan työympäristön, jossa halutaan työntekijöiden viihtyvän ja kehittyvän maan parhaiden osaajien joukossa. Kaikilla aloilla on hyvät etenemismahdollisuudet, sillä jokaisessa ammatissa on tarjolla eri tason tehtäviä. Espoon kaupunki on savuton työpaikka. (Espoon kaupunki työnantajana 2016.)

Espoon kaupunki tarjoaa espoolaisille ihmisläheisiä terveystieteiden palveluja, sillä se haluaa vahvistaa ihmisten omia voimavaroja ja edistää kuntalaisten terveyttä (Espoon kaupunki työnantajana

2016). Espoolaisista kouluikäisistä sekä opiskelijoista huolehtii koulu - ja opiskeluterveydenhuolto (Koululaiset ja opiskelijat 2018). Espoossa on 91 peruskoulua, joissa opiskelee noin 30 320 oppilasta. Heistä huolehtimassa on 58 kouluterveydenhoitajaa. (Koulu- ja opiskeluterveydenhuollon uuden työntekijän perehdytysopas 2018.) Oppilaiden terveyttä ja hyvinvointia koskeissa asioissa voi ottaa yhteyttä kouluterveydenhoitajaan puhelimitse, Wilma-viestein tai sähköpostilla. Lisäksi terveydenhoitajan tavoittaa kouluilta sovittuina päivinä. (Koululaiset 2018.) Kouluterveydenhuollon asiakkaan terveystiedot tallennetaan Espoon käytössä olevaan Effica potilas- ja asiakastietojärjestelmään. Tietoja ei saa luovuttaa ulkopuolisille ilman asiakkaan suostumusta (Kouluterveydenhuolto 2018).

Espoon kouluterveydenhuolto on vahvasti mukana kehittämässä lasten ja perheiden palveluja kansallisessa lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelmassa (LAPE). LAPE on yksi hallituksen hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kärkihankkeista (2017-2018). Ohjelmassa on mukana kymmenen Espoon koulua, joissa kartoitetaan ja kehitetään yhteisöllisen opiskeluhoollon toimintamalleja edistämään oppilaiden oppimista, vuorovaikutusta, osallisuutta ja hyvinvointia. Erityisesti maahanmuuttajataustaisten lasten ja nuorten erityistarpeet huomioidaan. (Espoo kehittää koulujen hyvinvointityötä 2017.)

5 Opinnäytetyön tarkoitus ja tavoite

Opinnäytetyön tarkoitus oli kehittää nykyistä käytössä olevaa Espoon kouluterveydenhuollon perehdytyskirjettä. Sen tarkoituksena oli kehittää opiskelijaohjauksen laatua sekä tukea ja lisätä terveydenhoitajaopiskelijoiden omaa oppimista kouluterveydenhuollosta. Lisäksi perehtymiskirjeen tarkoituksena oli toivottaa opiskelija tervetulleeksi ammattitaitoa edistävään harjoitteluun.

Opinnäytetyön tavoitteena oli laatia uusi ja tarpeen mukainen perehdytyskirje Espoon kouluterveydenhuoltoon, joka toimisi perehdytysmateriaalina harjoitteluun tulevalle terveydenhoitajaopiskelijalle. Perehdytyskirjeen tavoitteena oli antaa opiskelijalle tietoa tulevan harjoittelun käytännön asioista sekä tuoda kokonaiskuvaa kouluterveydenhuollosta, painottaen Espoon kaupungin toimintatapoihin. Työn tavoitteena oli edesauttaa, lisätä ja tukea opiskelijan omaa oppimista kouluterveydenhuollosta. Kouluterveydenhuolto on aiheeltaan laaja, joten aiheeseen perehtyminen ennen harjoittelun alkua auttaa opiskelijaa saamaan enemmän irti harjoittelu jaksolta. Lisäksi perehdytyskirjeen tavoitteena oli kehittää opiskelijaohjauksen laatua sekä yhtenäistää opiskelijaohjausta ja samalla toimia osana hyvää perehdytystä.

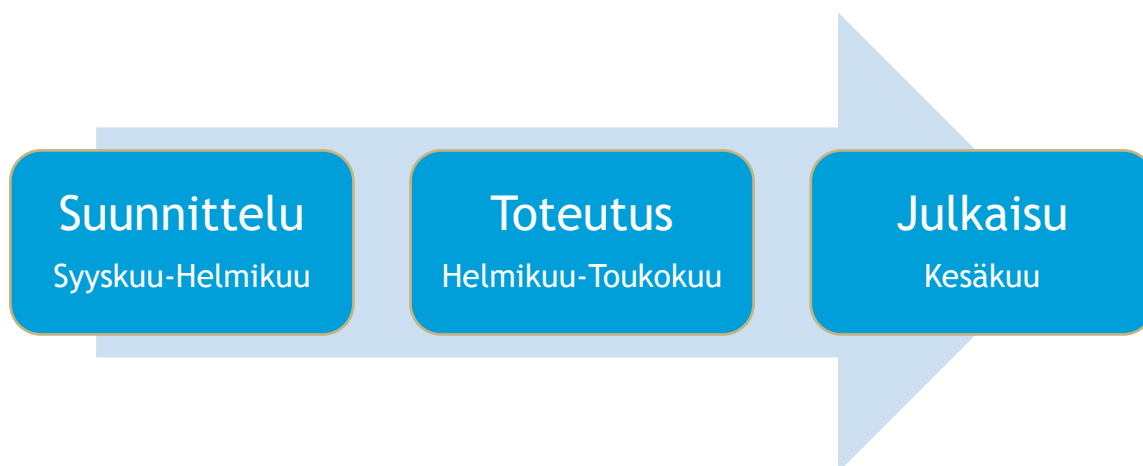
6 Opinnäytetyön toteutus

Opinnäytetyöprosessi alkoi keväällä 2017 työn ideoinnilla. Syyskuussa 2017 työn idea esiteltiin Espoon kouluterveydenhuollon esimiehelle sekä opiskelijavastaavalle. He olivat halukkaita ja kiinnostuneita päivittämään heidän perehdytyskirjettään. Syyskuussa työn ideointi ja suunnittelu lähti kunnolla käyntiin aiheanalyysia kirjoittaessa. Lisäksi aiheesta etsittiin kirjallisuutta

ja tutkimuksia, joiden pohjalta sai tarvittavaa tietoa työtä varten. Aiheanalyysi esiteltiin Tikkurila Laurean opinnäytetyö koordinaattorille lokakuun alkupuolella, jolloin aihe hyväksyttiin ja työlle nimettiin ohjaava opettaja.

Marraskuun alun tapaamisessa ohjaavan opettajan kanssa käytiin työn aiheanalyysin läpi sekä suunniteltiin lisää työn sisältöä sekä sen aikataulua. Tapaamisen jälkeen alkoi opinnäytetyön suunnitelmavaihe eli suunnitelman kirjoittaminen. Suunnitelma esitettiin helmikuun puolessa välissä Espoon kouluterveydenhuollon palaverissa. Palaveriin osallistuivat Espoon kouluterveydenhuollon yksi vastaavista osastonhoitajista sekä osa Espoon kouluterveydenhoitajista. Lisäksi paikalla oli työn ohjaava opettaja. Palaverissa työntekijät sekä ohjaava opettaja antoivat suunnitelmasta palautetta ja kertoivat ajatuksiaan työssä käsiteltävistä aiheista. Terveystenhoitajat toivoivat työssä käsiteltävän erityisesti kouluterveydenhuollon yhteisöllisyyttä, joka on tänä päivänä kouluterveydenhuollossa pinnalla. Perehdytyskirjeen sisältöön toivottiin selkeää ja ytimekästä aihealueeseen johdattelevaa tekstiä sekä internet linkkejä. Heillä oli myös toiveena saada itselle valmis työ, jotta saisivat käsityksen mitä opiskelijat saavat tietää etukäteen tulevasta harjoittelustaan. Ohjaava opettaja antoi palautetta työn kirjoitusmuodosta sekä sisällön rajaamisesta. Ohjaajan kanssa pohdittiin alustavan kyselylomakkeen sisältöä, jota muokattiin tarpeiden mukaisesti lopulliseen muotoonsa (Liite 3).

Suunnitelman hyväksyttyä alkoi työn toteuttamisen vaihe eli varsinaisen työn kirjoittaminen. Helmikuun lopulla tavattiin kyselyyn vastaavat terveydenhoitajaopiskelijat Tikkurilan Laureassa heidän kouluikäisen ja opiskelijan terveyden edistämisen-kurssin luennolla. Kyselyn tulosten perusteella saatiin selville työn lopullinen viitekehys. Varsinaisen perehdytyskirjeen laatiminen alkoi maaliskuussa. Toteutusvaiheessa osallistuttiin tarvittaviin viiteen eri arviointiseminaariin sekä kolmeen eri työpajaan. Työn edetessä lähetettiin työn raportista sekä työn tuotoksesta työversioita kommentoitavaksi ohjaavalle opettajalle sekä työelämänedustajille. Tiedonhaku oli jatkuvaa, mikä helpotti työn ja tuotoksen valmistumista.

Toukokuun loppupuolella valmis työ esiteltiin arviointiseminaarissa työelämän edustajille sekä osalle Espoon kouluterveydenhoitajista. Seminaariin osallistuivat myös opinnäytetyön ohjaaja sekä työn opponoija. Arviointiseminaarissa työstä annettiin palautetta sekä viimeisiä korjaus-ehdotuksia. Arviointiseminaarin jälkeen työhön tehtiin viimeiset muutokset. Opinnäytetyö lähetettiin ohjaajalle arvioitavaksi, jonka jälkeen opinnäytetyö julkaistiin luettavaksi Theseukseen.

6.1 Tutkimusmenetelmä

Opinnäytetyö toteutettiin toiminnallisena työnä. Toiminnallinen opinnäytetyö tavoittelee ammatillisen käytännön toiminnan ohjeistamista, opastamista sekä toimintatavan järjestämistä tai järjeistämistä esimerkiksi ammatilliseen käytäntöön suunnatulla ohjeella tai opastuksella. Toiminnalliseen opinnäytetyöhön kuuluu tutkimuksellinen selvitys, jolla materiaali esimerkiksi oppaan sisällöksi hankitaan. Raportin lisäksi toiminnalliseen opinnäytetyöhön kuuluu tuotos. (Vilkkä & Airaksinen 2003, 9, 56, 65.)

Tämän työn tuotoksen eli perehdytyskirjeen sisältö rakentui Laurea Tikkurilan viimeisen vuoden terveydenhoitajaopiskelijoiden toiveista ja tarpeista. Lisäksi huomioon otettiin Espoon kouluterveydenhuollon työntekijöiden ajatuksia ja ideoita. Terveysenhoitajaopiskelijoiden toiveiden ja tarpeiden kartoittaminen tapahtui itse laaditun kyselylomakkeen (Liite 3) avulla. Aineistonkeruu menetelmäksi valittiin kyselytutkimus, sillä se on tehokas tapa saada laaja tutkimusaineisto (Hiltunen 2017). Kysely on aineiston keruutapa, jossa kyselyn kysymysten muoto on vakio, jolloin kaikilta vastaajilta kysytään samat asiat, samassa järjestyksessä ja samalla tavalla (Vilkkä 2007). Lisäksi kyselyn aineisto on helposti analysoitavissa (Hiltunen 2017). Kyselylomakkeen tavoitteena oli selvittää mitä kouluterveydenhuollon teoritietoa opiskelijat haluaisivat tietää tulevasta kouluterveydenhuollon harjoittelustaan. Terveysenhoitajaopiskelijat tavattiin heidän luennollaan, jolloin heille jaettiin kyselylomakkeet henkilökohtaisesti kertoen samalla kyselyn tarkoituksesta.

6.2 Kyselyn tulokset

Kyselylomake tehtiin, jotta työhön saatiin juuri ne kouluterveydenhuollon teorioasuudet, joita opiskelijat ovat vailla kouluterveydenhuollon harjoitteluun mennessä. Kyselyä suunniteltiin yhdessä työtä ohjaavan opettajan kanssa. Alkuperäistä kyselyä muokattiin ja rajattiin tarkemmaksi. Aiheet valikoituivat kouluterveydenhuollon sisällön sekä omien kokemusten perusteella. Kyselyssä ei haluttu rajata liikaa vaihtoehtoja pois, jonka vuoksi opiskelijat saivat raskainta halutessaan kaikki kohdat. Lisäksi kyselyssä oli kohta, jossa opiskelijat saivat vapaasti ehdottaa tai tarkentaa aiheita. Kysely rajattiin kuitenkin viiteen tärkeimpään kohtaan, jotta työn sisältö ei kasvaisi liian suureksi ja halutut tarpeelliset aiheet nousisivat selkeästi esille. Kyselyä testattiin yhdellä koehenkilöllä, joka arvioi testin onnistuneeksi ja helpoksi vastata.

Kyselyyn osallistui 30 terveydenhoitajaopiskelijaa. Kaikki opiskelijat vastasivat kyselyyn eli vastausprosentti oli 100 %. Suullisesta että kirjallisesta ohjeistuksesta huolimatta seitsemän opiskelijaa vastasi kyselyyn vajaasti. He eivät olleet ympyröineet viittä heidän mielestään tarpeellisinta kohtaa, jota kyselyssä pyydettiin tekemään. Jokainen heistä oli rastittanut viisi kohtaa, joten on oletettavaa, että he ovat rastittaneet viisi mielestään tarpeellisinta kohtaa. Kyselyn tulokset ovat siis kerätty oletuksen mukaisesti. Avoimessa kohdassa toivottiin perehdytyskirjeeseen tyypillistä kouluterveydenhoitajan työpäivän sisältöä sekä käytännön työtapoja. Valitettavasti tyypillistä työpäivän sisältöä on vaikea kuvailla, koska jokaisen kouluterveydenhoitajan työpäivä on erilainen. Lisäksi toiveena oli tietoa kouluterveydenhuollon työrytmistä, esimerkiksi milloin tiettyjä tutkimuksia, rokotuksia ja tarkastuksia tehdään. Tätä varten kehitettiin työn tuotokseen taulukko, jossa kerrotaan tutkimusten ja rokotusten ajankohdat.

Tarkoitus ja tehtävä	57 %
Terveystarkastus	60 %
Laaja terveystarkastus	47 %
Tapaturmat	17 %
Rokotukset	37 %
Terveysneuvonta	50 %
Avovastaanotto	20 %
Pitkäaikaisesti sairaan lapsen omahoidon tukeminen	30 %
Jatkotutkimuksiin ja -hoitoon ohjaaminen	53 %
Oppilaan terveydentilan seulonnat ja erikoistutkimukset	43 %
Suun terveydenhuolto	7 %
Kouluympäristön ja -yhteisön terveellisuuden ja turvallisuuden edistäminen ja seuranta	37 %
Yhteistyö	40 %

Taulukko 1: Terveydenhoitajaopiskelijoiden kyselyn tulokset

Opinnäytetyön sekä perehdytyskirjeen teoreettinen viitekehys koostuu seuraavista asioista:

1. Terveystarkastus
2. Tarkoitus ja tehtävä
3. Jatkotutkimuksiin ja -hoitoon ohjaaminen
4. Terveysneuvonta
5. Laaja terveystarkastus

Täyden vastausprosentin mukaan aineiston keruutapa oli siis onnistunut ja vastauksien määrällä saatiin riittävän hyvä kuva opiskelijoiden toiveista. Tosin vastaukset kertovat vain yhden koulun opiskelijoiden toiveita. Jokaisella ammattikorkeakoululla on erilainen tapa opettaa kouluikäisen ja opiskelijan terveyden edistämisen -kurssia, jonka vuoksi eri koulusta tulleilla opiskelijoilla voi olla erilainen tietoperusta kouluterveydenhuollosta. Tämän vuoksi on riski, että työn tuotoksen sisältö ei hyödytä kaikkia opiskelijoita.

Kyselyn vastaukset kuvasivat opinnäytetyön tekijän omia olettamuksia. Oppilaan ohjaaminen jatkotutkimuksiin ja -hoitoon nousi yllättävästi halutuimpiin aiheisiin. Aihe on tosin sellainen, jota todennäköisesti opiskellaan koulujen kursseilla pintapuolisesti. Tämän vuoksi on oletettavaa, ettei opiskelijoilla ole aiheesta mielestään riittävästi tietoa ja näin haluavat aiheen tiedot perehdytyskirjeeseen.

6.3 Perehdytyskirjeen sisällön kuvaus

Opinnäytetyön tuotoksena syntyi perehdytyskirje. Kirjeen sisältö koostuu kahdesta eri materiaalista harjoittelun käytännön asioista sekä teorian tietopakettista. Harjoittelun käytännön asioita sisältävässä materiaalissa kerrotaan muun muassa harjoittelun ohjaajista, ruokailusta, vaatetuksesta, tavoitteista sekä yhteystiedoista. Teorian tietopaketin sisältö koostuu kyselyn tuloksista sekä opinnäytetyön viitekehuksesta sisältäen seuraavat asiat: terveystarkastus, tarkoitus ja tehtävät, oppilaan ohjaaminen jatkotutkimuksiin ja -hoitoon, terveysneuvonta sekä laaja terveystarkastus. Terveystarkastuksen nimi muutettiin työssä määräaikaiseksi terveystarkastukseksi, jotta se erottuisi selvästi laajasta terveystarkastuksesta. Oppaaseen tiivistettiin kaikista teorian tiedon aihealueista yhteenveto, jotta se olisi nopea ja helppo lukea. Kunkin aihealueen loppuun on lisätty internetlinkkejä sekä kirjojen nimiä, joista opiskelija voi halutessaan hankkia lisää tietoa. Lisäksi oppaaseen koottiin taulukko kaikista terveystarkastuksien mittauksista ja seulonnoista sekä terveysneuvonta aiheista. Taulukon ajatuksena on helpottaa opiskelijaa seuraamaan ja käsittelemään asioita terveystarkastuksissa.

Perehdytyskirjeen sivuista tehtiin pelkistettyjä selkeyden vuoksi. Tärkeimmät kohdat asetettiin lyhyesti sinisiin laatikkoihin, jotta ne kiinnittävät lukijan huomion. Niiden avulla opiskelijan on mahdollista löytää tärkein tieto lyhyesti ja ytimekkäästi. Espoon kaupungin vastaava osastonhoitaja ja opiskelijavastaava auttoivat perehdytyskirjeen sisältöön liittyvissä kysymyksissä sekä tarkastivat lopullisen tuotoksen. Ulkoasua varten opinnäytetyön tekijä yritti saada

Espoon kaupungilta graafikkoa suunnittelemaan ulkoasua tai antamaan aiheeseen liittyviä kuvia. Valitettavasti kukaan työntekijöistä ei vastannut. Tuotoksen ulkoasu on siis opinnäytetyön tekijän suunnittelema ja tekemä. Espoon kaupungin tunnus löytyy perehdytyskirjeen jokaiselta sivulta, vasemmasta ylälaidasta Espoon kaupungin graafisten ohjeiden mukaisesti. Teoriatieto paketin kannessa on kuva Espoon Tapiolasta. Kuvan lähteenä on Espoon kaupunki ja kuvaajana on Jussi Helimäki.

6.4 Eettisyys ja luotettavuus

Eettisesti hyväksyttävän ja luotettavan tieteellisen tutkimuksen tulokset ovat uskottavia vain, mikäli tutkimus on suoritettu hyvän tieteellisen käytännön edellyttämällä tavalla. Hyvän tieteellisen käytännön keskeisiä lähtökohtia ovat: rehellisyys, huolellisuus, tarkkuus, avoimuus ja vastuullisuus. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2012.) Opinnäytetyössä on noudatettu koko prosessin ajan edellä mainittuja kohtia.

Eettisyyden vuoksi työtä varten tarvittiin Espoon kaupungilta tutkimusluvat, jota varten heille lähetettiin tutkimuslupahakemus sekä työn aiheanalyysi. Espoon tutkimuslupahakemus hyväksyttiin joulukuussa 2017. Lisäksi tutkimuslupahakemus tuli hakea Laurea Ammattikorkeakoululta terveydenhoitajaopiskelijoille tarkoitettua kysely- ja arviointilomaketta varten. Tätä varten heille lähetettiin opinnäytetyösuunnitelma sekä kyselylomake. Laurean tutkimuslupahakemus hyväksyttiin helmikuussa 2018.

Hyvässä tieteellisessä tutkimuksessa tulee käyttää eettisesti kestäviä tiedonhankinta-, tutkimus- ja arviointimenetelmiä (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2012). Opinnäytetyön lähteitä ja aineistoa valittaessa oltiin lähdekriittisiä. Käytetyt lähteet ja aineiston laatu arvioitiin ennen sen käyttämistä, sillä aineiston ja lähteen laatu vaikuttavat tutkimuksen luotettavuuteen (Vilkkä 2007). Työssä pyrittiin käyttämään enintään kymmenen vuoden vanhaa tietoa, jotta työssä olisi mahdollisimman uutta ja luotettavaa tietoa. Valitettavasti kouluterveydenhuollosta ei tällä vuosikymmenellä ole juurikaan kirjoitettu tai päivitetty oppaita, jonka vuoksi osa lähteistä on 2000-luvun alkupuolelta. Tekstiin merkittiin lähdeviite, joka kertoo, mihin lähteeseen tieto perustuu. Näin kunnioitettiin muiden tutkijoiden tekemää työtä ja annettiin heidän saavutuksilleen arvo ja merkitys (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2012). Työssä viitatus tutkimukset ovat laadultaan yliopistotasoisia pro graduja ja väitöskirjoja, ylemmän ammattikorkeakoulun opinnäytetöitä sekä Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen teettämiä tutkimuksia.

Opinnäytetyössä ei kerätty terveydenhoitajaopiskelijoiden henkilötietoja. Kyselyiden tietoja käyttivät vain opinnäytetyön tekijä. Kyselyjen tiedot julkaistiin ainoastaan ryhmätasolla eli yksittäiset vastaajat eivät ole tunnistettavissa. Työssä tulee esille ainoastaan heidän koulutuksensa sekä se ammattikorkeakoulu, jossa he opiskelevat. Kyselyjä tehtäessä opiskelijoille

painotettiin osallistumisen vapaaehtoisuutta sekä anonymiteetin säilyttämistä. Kaikki työtä varten kerätyt kyselyt ja lomakkeet on hävitetty asianmukaisella tavalla.

Valmiin perehdytyskirjeen tekijänoikeudet luovutettiin Espoon kaupungin käyttöön, jotta sen päivittäminen olisi helpompaa. Valmiin perehdytyskirjeen palautus tapahtui sähköisenä versiona, jolloin kirjeen sivuja on helppo päivittää ja vaihtaa uusiin sitä mukaan kun sisältö ja ohjeistukset muuttuvat.

6.5 Arviointi

Tämän työn arvioinnissa on kolme eri näkökulmaa. Opinnäytetyön tekijä ja työelämänedustajat arvioivat koko opinnäytetyön tuotosta sekä koko opinnäytetyön prosessin onnistumista. Terveystyöntekijäopiskelijat arvioivat työn tuotosta eli perehdytyskirjettä heidän näkökulmastaan.

Opinnäytetyön tarkoituksena oli yhdistää käytännöllinen ammatillinen ja teoreettinen taito niin, että työstä ja sen tiedoista on hyötyä alan ihmisille (Vilkka & Airaksinen 2003, 159). Perehdytyskirje onnistui opinnäytetyön tekijän mielestä hyvin. Perehdytyskirje tehtiin tukemaan terveydentyöntekijäopiskelijoiden harjoittelun aloitusta ja sen kulkua. Perehdytyskirjettä varten kerättiin tietoa kouluikäisen harjoitteluun meneviltä opiskelijoilta, mikä tekee opinnäytetyöstä kohderyhmän tarpeita vastaavan. Siitä tuli selkeä ja käytännönläheinen tuote, johon onnistuttiin löytämään tarvittavat tiedot, joita opiskelija tarvitsee ennen harjoitteluaan. Harjoittelun käytännön asiat ovat helposti saatavissa ja luettavissa sekä teorian tiedopakettissa on kaikki tarvittavat tiedot yhdessä nipussa. Opinnäytetyöraporttia varten käytetty tiedonhaku helpotti tuotoksen luomista huomattavasti ja toi tuotokseen paljon luotettavaa sisältöä. Tuotoksessa olisi voinut olla enemmän kuvia elävöittämässä perehdytyskirjettä. Perehdytyskirje on luotu käytännölliseksi ja sen sähköisen mallin vuoksi sitä on helppo päivittää. Varsinaisesti perehdytyskirjettä päästään testaamaan vasta kun se otetaan käyttöön.

Yhteistyö Espoon kaupungin kouluterveydenhuollon kanssa sujui pääosin hyvin. Prosessin aikana yhteyshenkilöiden välillä yhteydenpito toimi vaivattomasti. He osallistuivat suunnittelemaan ja kehittämään työn tuotosta sekä antoivat työhön tarvittavia tietoja. Työntekijöiden kiinnostuksesta työtä kohtaan kertoi sen, että he toivoivat työtä myös heille luettavaksi, vaikka työ on varsinaisesti suunniteltu opiskelijoita varten.

Opinnäytetyöprosessi onnistui kokonaisuudessaan hyvin ja työlle asetetut tavoitteet saavutettiin. Ajallisesti työn kirjoittaminen kesti kauan, vaikka kirjoittaminen oli intensiivistä. Haasteena olikin ajankäyttö, mutta suunnitellusti se mukautui tekijän elämäntilanteeseen. Työn kirjoittamisen haasteena oli sisällön rajaaminen. Tietoa kouluterveydenhuollosta on paljon, jonka vuoksi sitä jouduttiin jättämään pois työstä. Varsinaisesta perehdytyskirjeestä ei löytynyt tiedonhankinnassa tietoa, joten perehdytyskirjeestä oleva tieto on opinnäytetyöntekijän

omaa tietoutta omista kokemuksista. Lisäksi kirjoittamisen haasteena oli opinnäytetyön tekijän lukihäiriö, jonka vuoksi tekstin muokkaaminen ja kokoaminen yhtenäiseksi oli aikaa vievää. Prosessille suunniteltu aikataulu kuitenkin piti ja työn eri vaiheet sujuivat suunnitellusti. Opinnäytetyön tekeminen opetti opinnäytetyön tekijälle paljon. Esimerkiksi tiedonhakutaidot kehittyivät huomattavasti, kun siihen käytettiin paljon aikaa. Kouluterveydenhuollosta opittiin runsaasti ja prosessia tehdessä tapahtui ammatillista kasvua. Opinnäytetyön tekeminen tuntui mielekkäältä aiheen mielenkiinnon, käytännönläheisyytensä ja konkreettisuutensa vuoksi.

6.5.1 Työelämän edustajien arviointi

Työelämän edustajat arvioivat opinnäytetyön tuotosta sekä koko opinnäytetyöprosessin onnistumista heidän näkökulmastaan. Arviointi kerättiin heille tarkoitetulla arviointikyselyllä (Liite 5). Lisäksi arviointia annettiin opinnäytetyön arviointiseminaarissa opiskelijaohjaajalta sekä Espoon kouluterveydenhoitajilta.

Työelämän edustajat arvioivat perehdytyskirjeen olevan napakka ja sopivan laajuinen. Erityisesti esille nostettiin terveystarkastusten taulukko, josta todettiin olevan hyötyä myös uusille työntekijöille. Arvioinnin mukaan perehdytyskirje yhtenäistää alueet ja tuo täten laatua opiskelijanohjaukseen. Lisäksi perehdytyskirjeen uskotaan motivoivan opiskelijanohjausta. Espoo tulee ottamaan uuden perehdytyskirjeen käyttöön syksyllä 2018. Heidän mielestään perehdytyskirjeen käytännön osio olisi hyvä versio myös neuvolaan, jossa perehdytyskirjettä ei ole käytössä. Yhteistyön opinnäytetyöntekijän kanssa he kuvailevat aktiiviseksi.

6.5.2 Terveystietäjäopiskelijoiden arviointi

Opinnäytetyön arviointia varten olisi hyvä kerätä jonkinlainen palaute kohderyhmältä oman arvioinnin tueksi (Vilkkä & Airaksinen 2003, 157). Lisäksi opiskelijoiden arvoinnit olivat tarpeellisia, sillä usein omalle työlle tulee sitä tehdessä sokeaksi. Opiskelijat arvioivat työn tuotosta internetissä Kyselynetissä tehdyllä arviointikyselyllä (Liite 4). Perehdytyskirje sekä kyselyn internetlinkki lähetettiin sähköpostitse 42 terveydenhoitajaopiskelijalle. Heistä 30 opiskelijaa oli osallistunut perehdytyskirjeen suunnittelemiseen. Vastausaikaa annettiin aluksi kaksi viikkoa. Viikko kyselyn lähettämisestä yhtäkään arviointia ei ollut tullut. Opiskelijoille lähetettiin muistutusviesti ja arviointiaikaa jatkettiin viikolla. Vastausaikaa oli siis yhteensä kolme viikkoa. Tästä huolimatta vastauksia tuli vain kaksi. Vastausprosentiksi muodostui 5 %.

Opiskelijoiden mielestä perehdytyskirjeessä oli kattavasti tietoa aiheesta ja siinä oli jonkin verran uutta tietoa heille. Molemmat opiskelijat halusivat hyödyntää perehdytyskirjettä harjoitteluissaan. Perehdytyskirjeen teksti koettiin helppolukaiseksi sekä ymmärrettäväksi ja sen ulkoasu oli miellyttävä. Perehdytyskirjeen käyttökokemus oli toisen opiskelijan mielestä jaksenkin miellyttävä. Toinen opiskelija ei osannut arvostella käyttökokemustaan. Kyselylomakkeen viimeiset kysymykset olivat avoimia kohtia. Näihin ei vastattu.

7 Pohdinta

Opinnäytetyön aiheena oli tuottaa perehdytyskirje opiskelijoille Espoon kouluterveydenhuoltoon. Opinnäytetyön aihe nousi opinnäytetyön tekijän ollessa harjoittelussa kyseisessä harjoittelupaikassa. Aiheen valintaan vaikutti kiinnostus kouluterveydenhuoltoa kohtaan. Lisäksi aiheeksi haluttiin sellainen, jolla olisi konkreettista tarvetta ja käyttöä työelämässä. Opinnäytetyöprosessi on pitkä. Tämän vuoksi on tärkeää, että aihe kiinnostaa, jotta mielenkiinto pysyy koko prosessin ajan.

Opinnäytetyön tuotos ja raportti vastasivat niihin asetettuihin tavoitteisiin, joiden oli tarkoitus kehittää ja luoda uusi sekä tarpeenmukainen perehdytyskirje opiskelijoille Espoon kouluterveydenhuoltoon. Arviointien perusteella opiskelijat halusivat hyödyntää perehdytyskirjettä harjoitteluissaan. Siitä saatiin luotua opiskelijoiden tarpeisiin vastaava hyvin käytännönläheinen tuote, joka tullaan ottamaan työelämässä käyttöön. Perehdytyskirje yhtenäistää opiskelijanjohdusta, joten voidaan sanoa työelämän kehitystyön onnistuneen. Perehdytyskirjeessä on kattavasti tietoa harjoittelun käytännön asioista sekä kouluterveydenhuollosta. Näin se toimii osana hyvää perehdytystä ja tukee opiskelijan omaa oppimista. Tästä huolimatta arviointien perusteella ei voida varmuudella sanoa, että perehdytyskirje lisää opiskelijoiden omaa oppimista tai tuo uutta tietoa aiheesta. Perehdytyskirjeen sisältö arvioitiin helppolukuiseksi ja ymmärrettäväksi. Se on sopivan pituinen ja napakka. Perehdytyskirje lähetetään jokaiselle harjoitteluun tulevalle opiskelijalle ja se muokataan jokaiselle opiskelijalle yksilölliseksi. Tämä tuo opiskelijalle tunteen, että hänet toivotetaan erittäin tervetulleeksi harjoitteluun.

Perehdytyskirjeen arviointi ei onnistunut suunnitellulla tavalla. Ajatuksena oli toteuttaa opiskelijoiden arviointi samalla menetelmällä kuin perehdytyskirjettä suunniteltaessa, luennolla. Valitettavasti tämä ei onnistunut, sillä opiskelijat siirtyivät opintoihin liittyviin harjoitteluihin ennen kuin perehdytyskirje ja arviointilomake olivat valmiita. Tästä syystä arviointi tapahtui sähköisesti. Kysymykseksi jää, miksei arviointia saatu useammalta opiskelijalta. Yhtenä mahdollisena syynä voidaan pitää ajanpuutetta, sillä opiskelijoilla on harjoittelujen aikana usein kiirettä sekä väsymystä uuden opettelussa.

Opinnäytetyön alkuvaiheessa ajatuksena oli tehdä perehdytyskirje myös opiskeluterveydenhuoltoon. Myös Espoon yhteyshenkilöt toivoivat, että oppaaseen sisällytettäisiin myös opiskeluterveydenhuolto. Valitettavasti työn määrä olisi ollut tällöin liian suuri, joten opiskeluterveydenhuolto jätettiin pois ja työssä keskityttiin kouluterveydenhuoltoon eli luokka-asteille 1-9. Jatkokehittämisaiheena voisi olla perehdytyskirjeen muokkaaminen opiskeluterveydenhuoltoon tai vastaavasti työelämäneustajien arvioinnin mukaan jopa neuvolaan sopivaksi. Lisäksi olisi hyvä kerätä kokemuksia perehdytyskirjeen käyttöön liittyen, onko se ollut hyödyllinen.

Opinnäytetyöprosessi on ollut pitkä ja se on vaatinut paljon suunnittelua ja toteuttamista. Se on ollut kuitenkin erittäin opettavaista. Opinnäytetyön tekemisen kautta saatiin paljon uutta

tietoa opiskelijoiden ohjauksesta ja perehdytyksestä sekä kouluterveydenhuollosta, jota opinnäytetyön tekijä voi käyttää valmistuttuaan terveydenhoitajaksi. Tulevana terveydenhoitajana olen työelämässä perehtyjän sekä myöhemmin perehdyttäjän roolissa. Opinnäytetyötä tehdessä saatiin harjoitella ja kehittää terveydenhoitajina tarvittavia yhteistyötaitoja sekä taitoa ja valmiuksia kehittää työyhteisöä sekä hoitotyötä.

Perehdytyskirje tulee tuskin olemaan koskaan täysin valmis, jonka vuoksi se on tehty helposti muokattavaksi. Tätä varten tarvitaan henkilö, joka pitää tiedot ajan tasalla. Päivittämällä perehdytyskirjettä saa opiskelija asianmukaisen tiedon uudesta harjoittelupaikastaan. Perehdytystä ei tule jättää vain kirjallisen perehdytysmateriaalin varaan, vaan se tarvitsee rinnalleen myös vuorovaikutuksellista perehdytystä.

Lähteet

Painetut

Haarala, P., Honkanen, H., Mellin, O.-K. & Tervaskanto-Mäentausta, T. 2015. Terveystarkastuksen osaaminen. 2. uudistettu painos. Edita: Helsinki.

Hakulinen-Viitanen, T., Hietanen-Peltola, M., Hastrup, A., Wallin, M. & Pelkonen, M. 2012. Laaja terveystarkastus. Ohjeistus äitiys- ja lastenneuvolatoimintaan sekä kouluterveydenhuoltoon. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Opas 22. Juves Print - Tampereen yliopistopaino Oy: Tampere.

Kouluterveydenhuollon laatusuositus. 2004. Sosiaali- ja terveysministeriön oppaita 2004:8. Edita: Helsinki.

Kouluterveydenhuolto. 2002. Opas kouluterveydenhuollolle, peruskouluille ja kunnille. Stakes. Oppaita 51. Helsinki

Neuvolatoiminta, koulu- ja opiskeluterveydenhuolto sekä ehkäisevä suun terveydenhuolto. 2009. Asetuksen (380/2009) perustelut ja soveltamisohjeet. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisu 2009:20. Yliopistopaino: Helsinki.

Surakka, T. 2009. Hyvä työpaikka hoitoalalla - näin haetaan ja sitoutetaan osaajia. Helsinki: Tammi.

Terho, P., Ala-Laurila, E., Laakso, J., Krogus, H. & Pietikäinen, M. 2002. Kouluterveydenhuolto. 2. uudistettu painos. Duodecim: Helsinki.

Vilka, H. & Airaksinen, T. 2003. Toiminnallinen opinnäytetyö. 1.-2. painos. Gummerus Kirjapaino Oy: Jyväskylä

Sähköiset

Ammattikorkeakoulusta terveydenhuoltoon. 2006. Koulutuksesta valmistuvien ammatillinen osaaminen, keskeiset opinnot ja vähimmäisopinnot. Opetusministeriö. Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2006:24. Viitattu 2.1.2018.

<http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/80112/tr24.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Espoo kehittää koulujen hyvinvointityötä. 2017. Espoo. Viitattu 7.3.2018.

[http://www.espoo.fi/fi-FI/Sosiaali_ja_terveyspalvelut/Terveyspalvelut/Koululaiset_ja_opiskelijat/Espoo_kehittaa_koulujen_hyvinvointityota\(125638\)](http://www.espoo.fi/fi-FI/Sosiaali_ja_terveyspalvelut/Terveyspalvelut/Koululaiset_ja_opiskelijat/Espoo_kehittaa_koulujen_hyvinvointityota(125638))

Espoon kaupunki työnantajana. 2016. Espoon rekry. Viitattu 7.3.2018.

http://www.espoonrekry.fi/fi-FI/Tyo_ja_yrittaminen/Espoo_tyonantajana

Haapa, T., Eckardt, M., Koota, E., Kukkonen, P., Pohjamies-Molander, N. & Ruuskanen S.

2017. HUS opiskelijaohjauksen käsikirja. Viitattu 10.1.2018.

<http://www.hus.fi/tyopaikat/opiskelijat-ja-harjoittelu/terveysalan-opiskelijat/Documents/HUS%20Opiskelijaohjauksen%20k%C3%A4sikirja%202-0%20ja%20liitteet.pdf>

Heikkilä, M. 2015. Terveystieteiden koulutuksessa saavutettu ammatillinen osaaminen. Pro gradu. Turun Yliopisto. Viitattu 5.12.2017.

https://www.utupub.fi/bitstream/handle/10024/103760/Gradu_Heikkil%C3%A4_hoitotiede_2015.pdf?sequence=2&isAllowed=y

Henkilöstömitoitukset. 2013. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Kouluterveydenhuolto. Viitattu 17.11.2017.

<https://www.thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/peruspalvelut/opiskeluhoito/kouluterveydenhuolto/toimijat/henkilostomitoitukset>

Hietanen-Peltola, M., Hakulinen, T., Vaara, S., Merikukka, M. & Pelkonen, M. 2017. Laajoista terveystarkastuksista hyötyvät sekä perheet että kouluterveydenhuollon henkilöstö - ammattilaisten kokemuksia. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Tutkimuksesta tiivistä 22. Viitattu 22.3.2018.

https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/135235/Tuti%2022_2017%20Laajoista%20terveystarkastuksista%20hy%C3%B6tyv%C3%A4t.pdf?sequence=2

Hiltunen, L. 2017. Metodina kyselytutkimus. Jyväskylän Yliopisto. Viitattu 11.12.2017.

<http://www.mit.jyu.fi/ope/kurssit/Graduryhma/PDFt/kyselytutkimus2.pdf>

Häyhä, H. 2014. Määräaikaisten työntekijöiden perehdyttäminen haastaviin asiakaspalvelutehtäviin. Maisteri tutkinnon tutkielma. Aalto-yliopisto. Viitattu 1.3.2018.

http://epub.lib.aalto.fi/fi/ethesis/pdf/14533/hse_ethesis_14533.pdf

Kostenius, C. & Hertting, K. 2015. Health promoting interactive technology: Finnish, Norwegian, Russian and Swedish students reflections. Viitattu 20.5.2018.

<https://academic.oup.com/heapro/article/31/3/505/1750372>

Koululaiset. 2018. Espoo. Viitattu 7.3.2018.

http://www.espoo.fi/fi-FI/Sosiaali_ja_terveyspalvelut/Terveyspalvelut/Koululaiset_ja_opiskelijat/Koululaiset

Koululaiset ja opiskelijat. 2018. Espoo. Viitattu 7.3.2018.

http://www.espoo.fi/fi-FI/Sosiaali_ ja_ terveyspalvelut/Terveyspalvelut/Koululaiset_ ja_ opiskelijat

Kouluterveydenhoito. 2017. Sosiaali- ja terveysministeriö. Viitattu 17.11.2017.

<http://stm.fi/kouluterveydenhoito>

Kouluterveydenhuolto. 2014. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. 2014. Viitattu 28.11.2017.

<https://www.thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/peruspalvelut/opiskeluhoolto/kouluterveydenhuolto>

Kouluterveydenhuolto. 2018. Espoo. Viitattu 10.3.2018.

[http://www.espoo.fi/fi-FI/Kasvatus_ ja_ opetus/Perusopetus/Peruskoulut/Yhtenaiset_peruskoulut/Tiistilan_koulu/Oppimisen_ ja_ hyvinvoinnin_tuki/Kouluterveydenhuolto\(7949\)](http://www.espoo.fi/fi-FI/Kasvatus_ ja_ opetus/Perusopetus/Peruskoulut/Yhtenaiset_peruskoulut/Tiistilan_koulu/Oppimisen_ ja_ hyvinvoinnin_tuki/Kouluterveydenhuolto(7949))

Laajat terveystarkastukset. 2018. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Viitattu 21.3.2018.

<https://thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/peruspalvelut/opiskeluhoolto/kouluterveydenhuolto/terveystarkastukset/laajat-terveystarkastukset>

Muut määräaikaisten terveystarkastukset. 2018. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Viitattu 15.3.2018.

<https://thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/peruspalvelut/opiskeluhoolto/kouluterveydenhuolto/terveystarkastukset/muut-maaraaikaiset-terveystarkastukset>

O'Connor, T. 2018. School nursing offers great variety. Viitattu 20.5.2018.

<http://web.a.ebscohost.com/nelli.laurea.fi/ehost/pdfviewer/pdfviewer?vid=1&sid=ecabeba6-0d4e-4c05-afa9-8bc8524a8a5b%40sessionmgr4008>

Paavola, P., & Tuomivaara, S. 2015. Moniammatillinen yhteistyö laajoissa terveystarkastuksissa terveydenhoitajan näkökulmasta. YAMK opinnäytetyö. Hämeen ammattikorkeakoulu. Viitattu 31.3.2018.

http://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/100491/Paavola_Tuomivaara.pdf;jsessionid=04D7183FD4DDDB14B5156C6555FD716F?sequence=1

Rimpelä M., Wiss, K., Saaristo, V., Happonen, H., Kosunen, E. & Rimpelä, A. 2007. Kouluterveydenhuollon laatusuosituksen toimeenpano 2004-2007. Stakes. Viitattu 6.3.2018.

<http://www.stakes.fi/verkkajulkaisut/tyopaperit/t32-2007-verkko.pdf>

Romppanen, M. 2011. Hoitotyön opiskelijoiden merkitykselliset hoitamisen kokemukset ja niistä oppiminen kliinisessä oppimisympäristössä. Väitöskirja. Itä-Suomen yliopisto. Viitattu 28.12.2017.

http://epublications.uef.fi/pub/urn_isbn_978-952-61-0570-3/urn_isbn_978-952-61-0570-3.pdf

Sosiaali- ja terveysalan oppimisympäristöjen turvallisuusopas. 2014. Opetushallitus. Oppaat ja käsikirjat 2014:1. Viitattu 15.1.2018.

http://www.oph.fi/download/157326_sosiaali_ja_terveysalan_oppimisymparistojen_turvallisuusopas_2.pdf

Stolt, J. 2011. Opiskelijasta sairaanhoitajaksi. Käytännön harjoittelujaksot sairaanhoitajaopiskelijan ammatillisen identiteetin rakentumisen tukena. Pro gradu. Lapin yliopisto. Viitattu 28.12.2017.

<https://lauda.ulapland.fi/bitstream/handle/10024/59607/Stolt.Jaana.pdf?sequence=1>

Terveydenhoitaja. 2017. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Kouluterveydenhuolto. Viitattu 17.11.2017.

<https://www.thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/peruspalvelut/opiskeluhoolto/kouluterveydenhuolto/toimijat/terveydenhoitaja>

Terveydenhoitaja (AMK). 2017. Opintopolku.fi. Viitattu 4.12.2017.

<https://opintopolku.fi/app/#!/korkeakoulu/1.2.246.562.17.17202733691>

Terveysneuvonta. 2018. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Viitattu 28.3.2018.

<https://thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/peruspalvelut/opiskeluhoolto/kouluterveydenhuolto/terveystarkastukset/terveysneuvonta>

Toimijat. 2012. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Kouluterveydenhuolto. Viitattu 17.11.2017.

<https://www.thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/peruspalvelut/opiskeluhoolto/kouluterveydenhuolto/toimijat>

Tukkikoski, T. 2009. Terveydenhoitajan rooli ja yhteistyömuodot kouluterveydenhuollossa. Pro gradu. Tampereen yliopisto. Viitattu 22.3.2018.

<https://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/80668/gradu03614.pdf?sequence=1>

Tutkimuseettinen neuvottelukunta. 2012. Hyvä tieteellinen käytäntö. Viitattu 3.5.2018.

<http://www.tenk.fi/fi/hyva-tieteellinen-kaytanto>

Työharjoittelu. 2018. Opintopolku.fi. Viitattu 2.1.2018.

<https://opintopolku.fi/wp/aikuiskoulutus/mietitko-aikuiskoulutusta/opiskelumuodot/tyossa-oppiminen-tyoharjoittelu-mentorointi-projektiopinnot/>

Työntekijän perehdyttäminen ja opastus. 2018. Työturvallisuuskeskus (ttk). Viitattu 22.1.2018
https://ttk.fi/tyohyvinvointi_ja_tyosuojelu/toiminta_tyopaikalla/vastuut_ja_velvoitteet/tyohon_perehdyttaminen_ja_tyonopastus

Vilka, H. 2007. Tutki ja mittaan. Määrällisen tutkimuksen perusteet. Tammi: Helsinki. Viitattu 18.12.2017.

<http://hanna.vilka.fi/wp-content/uploads/2014/02/Tutki-ja-mittaa.pdf>

Julkaisemattomat

Koulu- ja opiskeluterveydenhuollon uuden työntekijän perehdytysopas. 2018. Espoo.

Liitteet

Liite 1: Perehdytyskirje osa 1: Harjoittelun käytännön asiat	38
Liite 2: Perehdytyskirje osa 2: Teoriatietopaketti	40
Liite 3: Terveystenhoitajaopiskelijoiden kyselylomake.....	52
Liite 4: Terveystenhoitajaopiskelijoiden arviointikysely ja sen tulokset	53
Liite 5: Työelämäneuvottelijoiden arviointikysely.....	55

Liite 1: Perehdytyskirje osa 1: Harjoittelun käytännön asiat

TERVETULOA HARJOITTELUUN!

- Espoo on Suomen toiseksi suurin kaupunki, jossa asukkaita on yli 270 000
- Espoossa on 91 peruskoulua, joissa opiskelee noin 30 320 oppilasta
- Heistä on huolehtimassa 58 kouluterveydenhoitajaa

Ohjaajat

Nimi:

Koulu: (alakoulu, yläkoulu, yhtenäiskoulu, lukio, ammattikoulu, erityiskoulu – koulun osoite)

Koulu: (alakoulu, yläkoulu, yhtenäiskoulu, lukio, ammattikoulu, erityiskoulu – koulun osoite)

Yhteystiedot: (puhelinnumero, s-posti)

Nimi:

Koulu: (alakoulu, yläkoulu, yhtenäiskoulu, lukio, ammattikoulu, erityiskoulu – koulun osoite)

Koulu: (alakoulu, yläkoulu, yhtenäiskoulu, lukio, ammattikoulu, erityiskoulu – koulun osoite)

Yhteystiedot: (puhelinnumero, s-posti, koulun osoite)

Ennen harjoittelua

Noin 1-2 viikkoa ennen harjoittelusi alkamista, otathan yhteyttä (ohjaajan nimi). Ohjaajasi kertoo ensimmäisen harjoittelupäivän kulusta ja aikataulusta tarkemmin sekä vastaa mahdollisiin kysymyksiisi tulevasta harjoittelustasi. Lisäksi opiskelijavastaava antaa mielellään lisätietoa harjoittelustasi.

Ohessa on sinulle harjoitteluun liittyvää materiaalia joihin voit tutustua etukäteen. Harjoitteluun on hyvä valmistautua lukemalla kouluterveydenhuoltoon liittyvää kirjallisuutta.

Hyödyllistä tietoa

Työ on päivätyötä ja työaika on noin klo. 08-16. Mahdollisista sairauspoissaolosta tulee ilmoittaa viipymättä harjoitteluohjaajalle sekä ohjaavalle opettajalle.

Työasuna toimivat omat vaatteet. Asun tulee kokonaisuudessaan olla siisti ja asiallinen. Mikäli haluat ruokailla omia eväitä, voit syödä niitä koulun henkilökunnalle tarkoitettussa keittiössä. Opiskelijoille myydään myös ruokalippuja koulun ruokalaan. Mikäli haluat ruokailla koulun ruokalassa, otathan yhteyttä opiskelijavastaavaan, niin hän kertoo sinulle tarkemmin ruokalippujen hankkimisesta.

Harjoittelusi ensimmäisen päivän aikana tulet tapaamaan opiskelijavastaavan klo: _____ koululla. Tulet allekirjoittamaan salassapitolomakkeen, eli sinulla on pysyvä vaitiolovelvollisuus. Sosiaaliseen mediaan harjoittelussa tapahtuneista asioista tai asiakkaista kirjoittaminen ja julkaiseminen on ehdottomasti kielletty. Lisäksi allekirjoitat käyttäjätietolomakkeen, jolla sinulle haetaan Effica potilastietojärjestelmän käyttäjätunnukset. Käyttäjätunnuksesi on henkilökohtainen ja on voimassa harjoittelujaksosi ajan. Muistathan että asiakastietojen käsittelyyn on oikeus vain, jos se liittyy välittömästi työhösi.

Espoon kaupunki on savuton työpaikka!

Tavoitteet

Pohdi jo etukäteen alustavat tavoitteet jaksolle. Käy harjoittelusi alussa ohjaajasi kanssa lähtötaso-/aloituskeskustelu osaamisestasi ja tavoitteistasi harjoittelujaksolle. Voit tarkentaa tavoitteitasi ohjaajasi kanssa ensimmäisten viikkojen aikana. Pyri tekemään tavoitteistasi mahdollisimman konkreettiset, näin helpotat sekä omaa oppimistasi sekä ohjaajasi ohjaamista.

Harjoittelun aikana oma aktiivisuus on tärkeää ja kysymysten esittäminen osoittaa mielenkiintoa. Muista, että sinulla on oikeus olla opiskelija. Epäasiallinen kohtelu tulee uskaltaa ottaa puheeksi! Tällaisessa tapauksessa ota yhteyttä opiskelijavastaavaan.

Yhteystietoja

- Osastonhoitaja Hannele Otranen
- Idän (Leppävaara, Tapiola-Matinkylä-Olari) vastaava osastonhoitaja Jenni Ahvenainen
- Lännen (Espoon keskus, Espoonlahti) vastaava osastonhoitaja Pia Nordensved
- Opiskelijavastaava Seija Vuori tai Päivi Puukko-Muukkonen, puh.
- Sähköpostit: etunimi.sukunimi@espoo.fi

Espoon kaupungin kouluterveydenhuollon internet sivut:

<https://www.espoo.fi/fi->

[FI/Sosiaali_ia_terveyspalvelut/Lapsiperheiden_palvelut/Koulu_ia_opiskeluterveydenhuolto](https://www.espoo.fi/fi-Sosiaali_ia_terveyspalvelut/Lapsiperheiden_palvelut/Koulu_ia_opiskeluterveydenhuolto)

Liite 2: Perehdytyskirje osa 2: Teoriatietopaketti

TEORIATIE TOPAKETTI

KOULUTERVEYDEN- HUOLTOON

Kuvan lähde: Espoon kaupunki. Kuvaaja: Jussi Helimäki.

Tämä materiaali on tarkoitettu Espoon kaupungin kouluterveys huollossa harjoittelunsa suorittaville opiskelijoille.

Materiaali on toteutettu Laurea Tikkurilan opinnäytetyönä ja sen on suunnitellut terveydenhoitajaopiskelija Emma Riihimäki.

Kouluterveydenhuollon tarkoitus & tehtävät

Kouluterveydenhuolto kuuluu jokaiselle peruskoululaiselle ja hänen perheelleen. Se on maksuton perusterveydenhuollon palvelu, jota on saatavilla kouluilta tai sen läheisyydestä koulupäivien aikana. Kouluterveydenhuolto on lakisääteinen ja sitä säädetään terveydenhuoltolaissa 1326/2010. Henkilöstö muodostuu kouluterveydenhoitajista sekä koululääkäreistä, jotka muodostavat työpareja. Kouluterveydenhoitaja yhdessä koululääkärin kanssa toimii ensisijaisena oppilaiden terveyden edistämisen ja heidän sairauksien hoitamisen erikoistuneina asiantuntijoina.

Tarkoituksena on turvata jokaiselle lapselle ja nuorelle mahdollisimman terve kasvu ja kehitys – luoda hyvä perusta terveelle aikuisuudelle

Kouluterveydenhuolto jatkaa saumattomasti neuvolassa aloitettua terveyden edistämistyötä. Kouluterveydenhoitaja tapaa oppilaat vuosittain ikäluokkaa koskevissa säännöllisissä terveystarkastuksissa. Lisäksi kouluterveydenhoitajan työhön kuuluu tukea vanhempien ja huoltajien hyvinvointia ja kasvatustyötä. Terveydenhoitajan tulee osata havaita varhain oppilaan erityisen tuen tai lisätutkimusten tarpeet ja järjestää niiden tarvittava tukeminen tai hoito.

Tehtävänä on seurata ja edistää lasten ja nuorten kokonaisvaltaista kasvua ja kehitystä

Kouluterveydenhuollolla pyritään edistämään ja seuraamaan koko kouluyhteisön hyvinvointia sekä kouluympäristön terveellisyyttä ja turvallisuutta. Tehtävänä on kehittää oppilaille mahdollisimman hyvä työ- ja oppimisympäristö. Tätä varten terveydenhoitaja on terveydenhoidon ja terveyden edistämisen asiantuntijana mukana opetussuunnitelman valmisteluissa, oppilashuollon toiminnassa, terveystiedon opetuksessa sekä koulun sisäisessä ja ulkoisessa arvioinnissa.

Terveystarkastusten lisäksi kouluterveydenhoitajan tulee järjestää koululla avovastaanotto toimintaa, jolloin oppilaat voivat tulla terveydenhoitajan luokse ilman varattua aikaa. Kouluterveydenhoitaja vastaa myös ensiavun antamisesta ja sen sairaanhoidollisista toimenpiteistä sekä osallistuu kriisiavun antamiseen. Lisäksi kouluterveyshuoltoon kuuluu peruskoululaisten hammashuolto, jonka hoidosta huolehtii terveyskeskuksen hammashuoltohenkilöstö.

Lue lisää:

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Kouluterveydenhuolto.
<https://thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/peruspalvelut/opiskeluhoito/kouluterveydenhuolto>

Stakes. Opas kouluterveydenhuollolle, peruskouluille ja kunnille. Oppaita 51.
<https://www.julkari.fi/handle/10024/104361>

Määräaikainen terveystarkastus

Määräaikaiset terveystarkastukset ovat keskeinen työmuoto, jotka muodostavat työskentelylle selkeän rungon ja mahdollistavat jokaisen oppilaan ja hänen perheensä

tapaamisen vuosittain. Määräaikaiset

terveystarkastukset ovat preventiivisiä eli varhaiseen toteamiseen liittyviä työmenetelmiä.

Tarkastuksella pyritään arvioimaan laajasti oppilaan fyysisen ja psyykkisen terveydentilaa ja löytämään mahdolliset sairaudet sekä terveyttä ja hyvinvointia uhkaavat tekijät. Säännölliset terveystarkastukset ovat tärkeitä kasvuiässä, sillä silloin muutokset ovat nopeita. Erityisesti ne ovat tärkeitä kasvun, puberteettikehityksen ja ryhdin seuraamiseksi.

**Määräaikaiset terveystarkastukset ovat:
2., 3., 4., 6., 7., ja 9. luokalla**

Määräaikaiset terveystarkastukset ovat lyhempiä ja suppeampia verrattuna laajoihin terveystarkastuksiin. Tarvittaessa tarkastukseen voidaan varata pidempi aika ja laajentaa tarkastuksen sisältöä tilanteen ja tarpeen mukaisesti. Tarkastusten sisältö ja kokonaisuus muodostuu koululaisen iän ja kehitysvaiheen mukaisesti. Tarkastuksen sisältönä on kuulumisten ja voinnin kysyminen, kasvun ja ryhdin tutkiminen sekä näön ja kuulon tutkimukset kouluterveydenhuollon menetelmäkäsikirjan mukaisesti. Murrosiän alkaessa tarkastellaan puberteettikehitystä. Lisäksi terveystarkastuksissa toteutetaan rokotusohjelmaa voimassa olevien suositusten mukaisesti. Määräaikainen terveystarkastus on samalla ehkäisevää mielenterveystyötä sekä terveyskasvatustilanne jossa arvioidaan oppilaan terveystottumuksia ja annetaan terveysneuvontaa.

Lue lisää:

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Muut määräaikaiset terveystarkastukset.

<https://thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/peruspalvelut/opiskeluhoito/kouluterveydenhuolto/terveystarkastukset/muut-maaraaikaiset-terveystarkastukset>

Mäki P., Wikström, K., Hakulinen T. & Laatikainen, T. Terveystarkastukset lastenneuvolassa ja kouluterveydenhuollossa: Menetelmäkäsikirja. 2017. Juves Print – Suomen Yliopistopaino Oy tai verkkojulkaisu:

http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/135858/URN_ISBN_978-952-302-964-4.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Laaja terveystarkastus

Laaja-alainen terveystarkastus tehdään terveydenhoitajan sekä lääkärin yhteistyönä.

Laajassa terveystarkastuksessa käsitellään kokonaisvaltaisesti lapsen, vanhempien ja koko perheen terveyttä ja hyvinvointia eri näkökulmista. Tarkastuksessa selvitetään koulunkäyntiin, vapaa-aikaan ja perheeseen liittyviä olosuhteita, tarkastellaan terveystottumuksia sekä toteutetaan rokotusohjelmaa voimassa olevien suositusten mukaisesti. Terveydenhoitaja tekee iän ja yksilöllisen tarpeen mukaiset seulonnat, jonka lisäksi lääkäri tekee somaattiset tutkimukset sairauksien löytämiseksi. Lääkäri antaa oman arvionsa oppilaan terveydestä ja elämäntilanteesta sekä mahdollisesta jatkohoidon ja – tutkimuksen tarpeesta.

**Laajat terveystarkastukset ovat:
1., 5. ja 8. luokalla**

Lue lisää:

Hakulinen-Viitanen, T., Hietanen-Peltola, M., Hastrup, A., Wallin, M. & Pelkonen, M. Laaja terveystarkastus. Ohjeistus äitiys- ja lastenneuvolatoimintaan sekä kouluterveydenhuoltoon. 2012. Opas 22. Juves Print – Tampereen yliopistopaino Oy
tai verkkojulkaisu:
http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/90831/URN_ISBN_978-952-245-708-0.pdf

Oppilaan ohjaaminen jatkotutkimuksiin ja- hoitoon

Jatkohoitoon ohjaaminen on tavanomaista kouluterveydenhoitajan töissä. Jatkohoitoon ohjaaminen on lisääntynyt erityisesti lasten psyykkisten ongelmien vuoksi. Tapaturman sattuessa terveydenhoitaja ohjaa oppilaan päivystävälle lääkärille. Tapaturmissa jatkohoitoon saattamisesta huolehtii ensisijaisesti huoltaja. Lisäksi terveydenhoitaja ohjaa oppilaita esimerkiksi fysioterapeuteille selkäkipujen tai huonon ryhdin vuoksi. Perheen ongelmassa ollaan yhteydessä tai vanhempia ohjataan olemaan yhteydessä perheneuvolaan jatkohoitoon. Oppilaan sairaudet, pitkät poissaolot, väsymys, käytöksen muutokset, yksinäisyys, kiusaaminen ja kiusatuksi tuleminen, perhetilanteen muutokset ja muut seikat tulee ilmoittaa oppilashuoltoon. Kouluterveydenhuollossa todetut hoitoa vaativat sairaudet ja poikkeavuudet tutkitaan perusteellisesti alueellisten hoidon porrastusohjeiden mukaisesti ennen lähettämistä erikoissairaanhoidon. Mikäli erikoissairaanhoidon tarvitaan, useimmiten oppilaat ohjataan lastentautien, -neurologian sekä lasten- ja nuorisopsykiatrian poliklinikoille.

Lue lisää:

Terho, P., Ala-Laurila, E., Laakso, J., Krogius, H. & Pietikäinen, M. Kouluterveydenhuolto. 2002. Duodecim.

Terveysneuvonta

Terveysneuvonta on terveyden edistämistä. Sen tulee olla tavoitteellista, suunniteltua, jatkuvaa sekä tietoon perustuvaa. Lisäksi neuvonnalla annetaan konkreettisia tietoja ja taitoja oppilaiden elämän hallintaan sekä selviytymiseen jokapäiväisessä elämässä. Se on ehkäisevää toimintaa, jolla pyritään lisäämään oppilaille mahdollisuuksia tehdä terveellisiä valintoja ja parantaa itsensä että ympäristön terveyttä.

Terveysneuvontaa tulee antaa iän, kehitystason sekä ajattelu ja käsitystason mukaisesti. Neuvonnan sisältö suunnitellaan huomioiden kuhunkin ikäkauteen kuuluvat kehityshaasteet, oppilaan terveydentila, perheen hyvinvointi, voimavarat, elämäntilanne, kulttuuritausta sekä oppilaan ja perheen ilmaisemat odotukset, tarpeet ja huolet. Neuvontaa voidaan toteuttaa yksilöllisesti terveystarkastuksissa, ryhmässä luokalle ja yhteisöllisesti koko koululle. Jokaiselle luokka-asteelle tulee olla oma terveysneuvonta suunnitelma.

Tarkoitus on:

*- turvata lapsille ja nuorille mahdollisimman terve kasvu ja kehitys
- luoda terveellinen ja hyvinvoiva perusta aikuisiälle
- tukea ja ohjata lapsen kasvun ja kehityksen myötä uuteen elämänvaiheeseen*

Tavoite on pyrkiä vaikuttamaan oppilaiden terveyteen vaikuttaviin tietoihin, asenteisiin ja käyttäytymiseen

Keskeisiä aihealueita ovat:

ihmissuhteet, seksuaaliterveys ja raskauden ehkäisy, ravitsemus, liikunta ja painonhallinta, lepo- ja vapaa-aika, päihteiden käyttö, väkivalta, psykososiaalinen ja fyysinen kehitys, suun terveys, tapaturmat, kiusaaminen, median merkitys, ammatinvalinta sekä rokotukset

Lue lisää:

Neuvolatoiminta, koulu- ja opiskeluterveydenhuolto sekä ehkäisevä suun terveydenhuolto. 2009. Asetuksen (380/2009) perustelut ja soveltamisohjeet. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2009:20. Yliopistopaino tai verkkojulkaisu:
<http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/71506>

Neuvokas perhe.
<https://neuvokasperhe.fi/>

Terveystarkastusten sisältö

Valmistava luokka

TERVEYDENHOITAJA

Pituus	Tutustuminen uuteen oppilaan ja hänen perheeseensä
Paino	Perheen terveys ja hyvinvointi
Ryhti	Mahdolliset terveys- ja hyvinvointiriskit
Verenpaine	Lapsen ja vanhemman välinen suhde ja vuorovaikutus
Kauko- ja lähinäkö	Perheen voimavarat ja tukiverkosto
Kuulo	Terveystottumukset: ravitsemus, liikunta ja harrastukset, nukkuminen ja lepo
Fyysinen kunto	Tapaturmat
Rokotustietojen tarkastaminen sekä tarvittaessa rokotusohjelman aloitus THL:n suositusten mukaisesti	Koulun aloitus ja iltapäivähoito
	Turvallinen koulumatka
	Oppimisvaikeudet ja –valmiudet
	Informoidaan perhettä kouluterveydenhuollon palveluista
	Erityistuen tarve

LÄÄKÄRI

Puberteettikehityksen arvio	Kokonaisvaltainen lapsen kasvun ja kehityksen arviointi
	Aiemmat terveys- ja sairaustiedot
	Perheen ja lapsen terveyden ja hyvinvoinnin selvittäminen
	Kokonaisarvio ja jatkosuunnitelma

1.vuosiluokka laaja terveystarkastus

TERVEYDENHOITAJA

Pituus	Tutustutaan uuteen oppilaaseen ja hänen perheeseensä
Paino	Perheen terveys ja hyvinvointi
Kauko- ja lähinäkö	Mahdolliset terveys- ja hyvinvointi riskit
Kuulo	Lapsen ja vanhemman välinen suhde ja vuorovaikutus
Verenpaine	Perheen voimavarat ja tukiverkosto
Fyysinen kunto	Terveystottumukset: ravitsemus, liikunta ja harrastukset, nukkuminen ja lepo
Rokotustietojen tarkastaminen	Kaverisuhteet
	Tapaturmat
	Koulun aloitus ja iltapäivähoito
	Oppimisvaikeudet ja – valmiudet
	Informoidaan perhettä kouluterveydenhuollon palveluista
	Erityistuen tarve

LÄÄKÄRI

Iho	Kokonaisvaltainen lapsen kasvun ja kehityksen arviointi
Ryhti	Aiemmat terveys- ja sairaustiedot
Sydämen ja keuhkojen kuuntelu	Kokonaisarvio ja jatkosuunnitelma
Korvat ja nielu	
Imusolmukkeet	
Vatsan palpoini ja femoralispulssit	
Puberteettikehityksen arvio	
Tarvittaessa neurologinen status	

2.vuosiluokka määräaikainen terveystarkastus

TERVEYDENHOITAJA

Pituus	Päivärytmi
Paino	Terveystottumukset: ravitsemus, liikunta ja harrastukset, nukkuminen ja lepo, hygieniä
Ryhti	Kaverisuhteet
Tarvittaessa puberteettikehityksen arvio	Kiusaaminen
	Turvallisuus

3.vuosiluokka määräaikainen terveystarkastus

TERVEYDENHOITAJA

Pituus	Päivärytmi
Paino	Terveystottumukset: ravitsemus, liikunta ja harrastukset, nukkuminen ja lepo
Ryhti	Kaverisuhteet
Puberteettikehityksen arviointi	Sosiaaliset taidot
	Nettikäyttäytyminen
	Kiusaaminen
	Puberteettista jutteleminen mikäli sen alkamisesta on merkkejä

4.vuosiluokka määräaikainen terveystarkastus

TERVEYDENHOITAJA

Pituus	Päivärytmi
Paino	Terveystottumukset: ravitsemus, liikunta ja harrastukset, nukkuminen ja lepo
Tarvittaessa ryhdin ja puberteettikehityksen arviointi	Nettikäyttäytyminen
	Kiusaaminen
	Puberteetista jutteleminen mikäli sen alkamisesta on merkkejä

5.vuosiluokka laaja terveystarkastus

TERVEYDENHOITAJA	TERVEYSKESKUSTELU THL:N 5LK. TERVEYSKYSELYN POHJALTA
Pituus Paino Kauko- ja lähinäkö Verenpaine Fyysinen kunto	Päivärytmi Terveystottumukset: ravitsemus, liikunta ja harrastukset, nukkuminen ja lepo Kaverisuhteet Muut ihmissuhteet Kiusaaminen Nettikäyttäytyminen Ruutuaika Koulunkäynnin sujuminen Puberteetista johtuvat fyysiset ja psyykkiset muutokset
LÄÄKÄRI	
Ryhti Skoliometri Puberteettikehityksen arvio Iho Sydämen ja keuhkojen kuuntelu Korvat ja nielu Imusolmukkeet Vatsan palpoini ja femoralispussit Tarvittaessa neurologinen status	Kokonaisvaltainen lapsen kasvun ja kehityksen arviointi Aiemmat terveys- ja sairaustiedot Perheen ja lapsen terveyden ja hyvinvoinnin selvitys

6.vuosiluokka määräaikainen terveystarkastus

TERVEYDENHOITAJA	
Pituus Paino Ryhti Skoliometri Rokotustietojen tarkastaminen (HPV-rokotus sarjanannon ohjelmointi) Tarvittaessa puberteettikehityksen arvio	Päivärytmi Terveystottumukset: ravitsemus, liikunta ja harrastukset, nukkuminen ja lepo Oman kehon kuva Itsetunto Yläkouluun siirtyminen Kiusaaminen Nettikäyttäytyminen Päihteet

7.vuosiluokka määräaikainen terveystarkastus

TERVEYDENHOITAJA	
Pituus	Päivärytmi
Paino	Terveystottumukset: ravitsemus, liikunta ja harrastukset, nukkuminen ja lepo
Kuulo	Murrosikä
Värinäkö	Yläkouluun siirtyminen
Ryhti	Koulumatka
Skoliometri	Kaverisuhteet
Rokotustietojen tarkastaminen (erityisesti HPV)	Nettikäyttäytyminen
Vesirokon sairastamisen tarkistaminen	Mieliala (tarvittaessa kysely)
Tarvittaessa puberteettikehityksen arvio	Päihteet
	Seksuaaliterveys

8.vuosiluokka laaja terveystarkastus

TERVEYDENHOITAJA	TERVEYSKESKUSTELU HYVINVOINTIKARTASTON POHJALTA
Pituus	Terveystottumukset: ravitsemus, liikunta ja harrastukset, nukkuminen ja lepo
Paino	Kaverisuhteet
Verenpaine	Seurustelu
Kauko- ja lähinäkö	Muut ihmissuhteet
Fyysinen kunto	Kiusaaminen
Rokotustietojen tarkastaminen sekä rokotusohjelman mukaiset rokotteet: dtap	Mieliala
Tarvittaessa kuulo ja värinäkö	Nettikäyttäytyminen
	Ruutuaika
	Päihteet
	Seksuaaliterveys ja ehkäisyasiat
	Koulunkäynnin sujuminen
	Ammatinvalintaan ja jatko-opintoihin liittyvät asiat

LÄÄKÄRI	
Ryhti	Kokonaisvaltainen nuoren kasvun ja kehityksen arviointi
Skoliometri	Aiemmat terveys- ja sairaustiedot
Puberteettikehityksen arvio	Perheen ja nuoren terveyden ja hyvinvoinnin selvitys
Iho	Mieliala ja päihteiden käyttö
Sydämen ja keuhkojen kuuntelu	Koulumenestys
Korvat ja nielu	Tulevaisuuden suunnitelmat ja ammatinvalinta
Imusolmukkeet	Nuorison terveystodistuksen kirjoittaminen
Vatsan palpoini ja femoralispussit	
Tarvittaessa neurologinen status	

9.vuosiluokka määräaikainen terveystarkastus

TERVEYDENHOITAJA

Pituus	Terveystottumukset: ravitsemus, liikunta ja harrastukset, nukkuminen ja lepo
Paino	AmmatINVALINTA
Rokotustietojen tarkistaminen sekä rokotustodistuksen antaminen	Nettikäyttäytyminen
Tarvittaessa ryhdin ja puberteettikehityksen arvio	Päihteet
	Seksuaaliterveys
	Tarvittaessa mieliala

10.vuosiluokka määräaikainen terveystarkastus

TERVEYDENHOITAJA

TOTA-LOMAKKEEN KÄYTTÖ

TERVEYSKESKUSTELUN POHJANA

Pituus	Terveystottumukset: ravitsemus, liikunta ja harrastukset, nukkuminen ja lepo
Paino	Jaksaminen
Tarvittaessa ryhdin ja puberteettikehityksen arvio	Mieliala ja stressi
	Syrjäytymisriski
	Päihteet
	Seksuaaliterveys ja ehkäisyasiat
	AmmatINVALINTA ja jatko-opintoihin liittyvät asiat

Lähteet:

Haarala, P., Honkanen, H., Mellin, O.-K. & Tervaskanto-Mäentausta, T. 2015. Terveystarkastajan osaaminen. 2. uudistettu painos. Edita: Helsinki.

Hakulinen-Viitanen, T., Hietanen-Peltola, M., Hastrup, A., Wallin, M. & Pelkonen, M. 2012. Laa- ja terveystarkastus. Ohjeistus äitiys- ja lastenneuvolatoimintaan sekä kouluterveydenhuoltoon. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Opas 22. Juves Print – Tampereen yliopistopaino Oy: Tampere.

Kouluterveydenhuollon laatusuositus. 2004. Sosiaali- ja terveysministeriön oppaita 2004:8. Edita: Helsinki.

Kouluterveydenhuolto. 2014. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. 2014.

[https://www.thl.fi/fi/web/lapset-
nuoret-ja-perheet/peruspalvelut/opiskeluhoito/kouluterveydenhuolto](https://www.thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/peruspalvelut/opiskeluhoito/kouluterveydenhuolto)

Kouluterveydenhuolto. 2002. Opas kouluterveydenhuollolle, peruskouluille ja kunnille. Stakes. Oppaita 51. Helsinki

Koulu- ja opiskeluterveydenhuollon uuden työntekijän perehdytysopas. 2018. Espoo.

Laajat terveystarkastukset. 2018. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos.

[https://thl.fi/fi/web/lapset-
nuoret-ja-perheet/peruspalvelut/opiskeluhoito/kouluterveydenhuolto/terveystarkastukset/laajat-
terveystarkastukset](https://thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/peruspalvelut/opiskeluhoito/kouluterveydenhuolto/terveystarkastukset/laajat-terveystarkastukset)

Muut määräaikaisterveystarkastukset. 2018. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos.

[https://thl.fi/fi/web/lapset-
nuoret-ja-perheet/peruspalvelut/opiskeluhoito/kouluterveydenhuolto/terveystarkastukset/muut-
maaraaikaiset-terveystarkastukset](https://thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/peruspalvelut/opiskeluhoito/kouluterveydenhuolto/terveystarkastukset/muut-maaraaikaiset-terveystarkastukset)

Neuvolatoiminta, koulu- ja opiskeluterveydenhuolto sekä ehkäisevä suun terveydenhuolto. 2009. Asetuksen (380/2009) perustelut ja soveltamisohjeet. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2009:20. Yliopistopaino: Helsinki.

Terho, P., Ala-Laurila, E., Laakso, J., Krogius, H. & Pietikäinen, M. 2002. Kouluterveydenhuolto. 2. uudistettu painos. Duodecim: Helsinki.

Toimijat. 2012. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Kouluterveydenhuolto.

[https://www.thl.fi/fi/web/lapset-
nuoret-ja-perheet/peruspalvelut/opiskeluhoito/kouluterveydenhuolto/toimijat](https://www.thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/peruspalvelut/opiskeluhoito/kouluterveydenhuolto/toimijat)

Tukkikoski, T. 2009. Terveystarkastajan rooli ja yhteistyömuodot kouluterveydenhuollossa. Pro gradu. Tampereen yliopisto.

<https://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/80668/gradu03614.pdf?sequence=1>

Liite 3: Terveystenhoitajaopiskelijoiden kyselylomake

Kyselylomake terveydenhoitajaopiskelijoille

Hei! Olen tekemässä opinnäytetyötä Espoon kouluterveydenhuoltoon. Työn tarkoituksena on luoda perehdytyskirje kouluterveydenhuollon harjoitteluun meneville opiskelijoille, joka sisältää infopakettin teoriatietoa kouluterveydenhuollosta. Tällä kyselylomakkeella kerään terveydenhoitajaopiskelijoiden toiveita ja tarpeita siitä, mitä kouluterveydenhuollon teoriatietoa opiskelijat tarvitsevat ja kokevat hyödylliseksi harjoittelua varten.

Rastita lomakkeesta kohdat, jotka koet tarpeelliseksi ja hyödylliseksi tietää harjoittelua varten. Lisäksi ympyröi rastittamistasi kohdista mielestäsi VIISI tarpeellisinta kohtaa. Mikäli sinulla tulee mieleen muita toiveita ja tarpeita, kirjoitathan niistä lisää viimeiseen avoimeen kohtaan. Lomakkeen täyttäminen tapahtuu anonymisti, eli henkilötietoja ei kerätä. Kiitos avustasi! ☺

Teoriatietoa kouluterveydenhuollosta:

Tarkoitus ja tehtävä ☐

Terveystarkastus ☐

Laajaterveystarkastus ☐

Tapaturmat ☐

Rokotukset ☐

Terveysneuvonta ☐

Avovastaanotto ☐

Pitkäaikaisesti sairaan lapsen omahoidon tukeminen ☐

Jatkotutkimuksiin ja -hoitoon ohjaaminen ☐

Oppilaan terveydentilan seulonnat ja erikoistutkimukset ☐

Suun terveydenhuolto ☐

Kouluympäristön ja -yhteisön terveellisyys ja turvallisuuden edistäminen ja seuranta ☐

Yhteistyö ☐

Lisää toiveita ja tarpeita:

Liite 4: Terveystietä ja opintotietä arviointikysely ja sen tulokset

Opinnäytetyön arviointi

1. Perehdytyskirjeessä oli kattavasti tietoa aiheesta.

Osallistujamäärä: 2

	Täysin eri mieltä (1)		Jokseenkin eri mieltä (2)		Ei samaa eikä eri mieltä (3)		Jokseenkin samaa mieltä (4)		Täysin samaa mieltä (5)		En osaa sanoa (6)					
	Σ	%	Σ	%	Σ	%	Σ	%	Σ	%	Σ	%	0	±		
Kattavasti tietoa	-	-	-	-	-	-	-	-	2x	100,00	-	-	5,00	0,00		

2. Perehdytyskirjeessä oli uutta tietoa minulle

Osallistujamäärä: 2

	Täysin eri mieltä (1)		Jokseenkin eri mieltä (2)		Ei samaa eikä eri mieltä (3)		Jokseenkin samaa mieltä (4)		Täysin samaa mieltä (5)		En osaa sanoa (6)					
	Σ	%	Σ	%	Σ	%	Σ	%	Σ	%	Σ	%	0	±		
Uutta tietoa	-	-	-	-	1x	50,00	1x	50,00	-	-	-	-	3,50	0,71		

3. Haluan hyödyntää perehdytyskirjettä harjoittelussani.

Osallistujamäärä: 2

	Täysin eri mieltä (1)		Jokseenkin eri mieltä (2)		Ei samaa eikä eri mieltä (3)		Jokseenkin samaa mieltä (4)		Täysin samaa mieltä (5)		En osaa sanoa (6)					
	Σ	%	Σ	%	Σ	%	Σ	%	Σ	%	Σ	%	0	±		
Hyödyntäminen	-	-	-	-	-	-	-	-	2x	100,00	-	-	5,00	0,00		

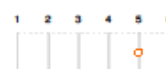
4. Perehdytyskirjeen teksti oli helppolukuista ja ymmärrettävää.

Osallistujamäärä: 2

	Täysin eri mieltä (1)		Jokseenkin eri mieltä (2)		Ei samaa eikä eri mieltä (3)		Jokseenkin samaa mieltä (4)		Täysin samaa mieltä (5)		En osaa sanoa (6)			
	Σ	%	Σ	%	Σ	%	Σ	%	Σ	%	Σ	%	0	±
Helppolukisuus ja ymmä...	-	-	-	-	-	-	-	-	2x	100,00	-	-	5,00	0,00

Aritmeettinen keskiarvo (0)

Standard deviation (±)

5. Perehdytyskirjeen käyttökokemus oli miellyttävä.

Osallistujamäärä: 2

	Täysin eri mieltä (1)		Jokseenkin eri mieltä (2)		Ei samaa eikä eri mieltä (3)		Jokseenkin samaa mieltä (4)		Täysin samaa mieltä (5)		En osaa sanoa (6)			
	Σ	%	Σ	%	Σ	%	Σ	%	Σ	%	Σ	%	0	±
Käyttökokemus	-	-	-	-	-	-	1x	50,00	-	-	1x	50,00	5,00	1,41

Aritmeettinen keskiarvo (0)

Standard deviation (±)

6. Perehdytyskirjeen ulkoasu oli miellyttävä

Osallistujamäärä: 2

	Täysin eri mieltä (1)		Jokseenkin eri mieltä (2)		Ei samaa eikä eri mieltä (3)		Jokseenkin samaa mieltä (4)		Täysin samaa mieltä (5)		En osaa sanoa (6)			
	Σ	%	Σ	%	Σ	%	Σ	%	Σ	%	Σ	%	0	±
Ulkoasu	-	-	-	-	-	-	1x	50,00	1x	50,00	-	-	4,50	0,71

Aritmeettinen keskiarvo (0)

Standard deviation (±)

7. Millaisen ensivaikutelman sait?

Osallistujamäärä: 0

8. Mistä pidit eniten?

Osallistujamäärä: 0

9. Puuttuuko tai haluatko vaihtaa tai poistaa jotain?

Osallistujamäärä: 0

10. Muita kommentteja (vapaa sana)

Osallistujamäärä: 0

Liite 5: Työelämänedustajien arviointikysely

Hei!

Opinnäytetyö alkaa olla viimeistä vailla valmis! Nyt kyselisinkin työn arviointia teidän näkökulmasta.

1. Millaisen ensivaikutelman sait? Mistä pidit eniten?
2. Puuttuuko, haluatko vaihtaa tai poistaa jotain?
3. Miten hyödynnätte tehtyä opinnäytetyötä? Onko opinnäytetyöstä hyötyä opiskelijanohjauksessa ja perehdytyksessä?
4. Mitä uutta ja/tai odottamatonta tuli esille opinnäytetyöprosessin aikana tai sen tuloksissa?
5. Miten kuvailisitte yhteistyötä opinnäytetyöntekijän kanssa?
6. Muita kommentteja

Kiitos yhteistyöstänne!